

Marko Rukavina, Ksenija Petrić, Mladen Obad Šćitaroci

Analiza i procjena stanja zaštite arheoloških nalazišta Sesvete - prilog metodi analize i procjene u kontekstu integralne zaštite.

Ksenija Petrić
Ministarstvo kulture RH
Uprava za zaštitu kulturne baštine
Konzervatorski odjel u Zagrebu
HR – 10 000 Zagreb, Mesnička 49
Marko Rukavina
Mladen Obad Šćitaroci
Sveučilište u Zagrebu
Arhitektonski fakultet
HR – 10 000 Zagreb, Kačićeva 26

UDK: 902.2(497.521.2):351.852(497.5)
Prethodno priopćenje/Preliminary Communication
Primljen/Received: 11. 3. 2016.

Ključne riječi: arheološko naslijeđe, upravljanje arheološkim naslijeđem, integralna zaštita, metoda analize i procjene, Sesvete
Key words: archaeological heritage, archaeological heritage management, integral protection, analyses and evaluation method

U radu se prikazuje metoda analize i procjene stanja zaštite nepokretnog arheološkog naslijeđa Sesveta razvijena za potrebe izrade Studije zaštite i prezentacijskog potencijala arheološkog nalazišta Kuzelin i bliskih arheoloških nalazišta te se donose rezultati procjene i analize stanja 50 do sada poznatih arheoloških nalazišta na administrativnom području gradske četvrti Sesvete (Grad Zagreb). U istraživanju se polazi sa stajališta da je arheološko naslijeđe razvojni resurs područja koji se prema načelima održivog upravljanja treba uključiti u suvremeni razvoj. Analiza i procjena stanja zaštite arheološkog naslijeđa prva je etapa interdisciplinarnog procesa i preduvjet za definiranje postavki održivog upravljanja koje uključuje zaštitu, očuvanje, prezentaciju, interpretaciju, planiranje, unaprjeđenje i korištenje arheološkog naslijeđa. Rezultati istraživanja dobiveni primjenom metode na području Sesveta ukazuju na probleme u zaštiti arheološkog naslijeđa, a metoda se smatra primjenjivom i na ostala područja u Republici Hrvatskoj.

1. UVOD

Arheološko naslijeđe Sesveta bilo je predmet financiranja putem programa Europske unije IPA – 2007. – 2013.^{<?>} – Komponenta 2 „Prekogranična suradnja“^{<?>} u okviru projekta „Ponovno probuđena arheološka nalazišta – suvremena interpretacija baštine kao temelj kulturnog turizma“ akronima „Rođenje Europe“ završenog u rujnu 2015. godine. Ciljevi projekta bili su povezivanje muzejske i turističke djelatnosti, planiranje prepoznatljivih destinacija kulturnog turizma utemeljenih na arheološkom naslijeđu te skretanje pozornosti na važnost interpretacije u komunikaciji arheološkog naslijeđa javnosti. U projektu je sudjelovalo pet

.....
1 IPA – Instrument pretpristupne pomoći europski je program namijenjen pružanju pomoći državama kandidatkinjama i potencijalnim kandidatkinjama za članstvo u EU. Program je trajao od 2007. do 2013., a Hrvatska ga je koristila do kraja lipnja 2013. godine kada je postala punopravnom članicom EU. Sredstva su osiguravana za financiranje projekata koji imaju cilj pomoći javnim tijelima, nevladinom i privatnom sektoru u prilagodbi zakonodavnog okvira pravnoj stečevini Europske unije, kao i pripremiti državu za korištenje strukturnih fondova. Program IPA se provodio uz financijsku pomoć iz EFRR fondova, a za sveukupnu koordinaciju programa u RH zaduženo je Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije. <http://www.eu-projekti.info/category/eu-fondovi-ipa> (5. 2. 2016.)

2 Komponenta „Prekogranična suradnja“ ima za cilj poticanje suradnje među europskim regijama i smanjivanje neujednačenosti njihovog razvoja, kroz jačanje prekogranične suradnje i kvalitete života u graničnim područjima Europske unije. Aktivnosti financirane na projektu „Rođenje Europe“ pripadaju u teme: razvoj turističkih proizvoda, zaštita okoliša, socijalna kohezija i mreže, kulturna suradnja. <http://www.eu-projekti.info/komponenta-ii> (5. 2. 2016.)

partnera iz Hrvatske i Slovenije³, a nositelj mnogobrojnih projektnih aktivnosti vezanih uz arheološko naslijeđe Seseveta bio je Muzej Prigorja.⁴

U radu se prikazuje metoda analize i procjene stanja zaštite nepokretnog arheološkog naslijeđa Seseveta razvijena za potrebe Studije zaštite i prezentacijskog potencijala arheološkog nalazišta Kuzelin i bliskih arheoloških nalazišta⁵ koju je kao rezultat jedne od aktivnosti projekta „Rođenje Europe“ izradio Arhitektonski fakultet u Zagrebu, Katedra za urbanizam, prostorno planiranje i pejzažnu arhitekturu u razdoblju lipanj – kolovoz 2015. godine.

Razvijena metoda kvalitativne analize i procjene stanja arheološkog naslijeđa temelji se na interdisciplinarnom pristupu unutar triju stručnih razina: arheološke, konzervatorske i urbanističko-planerske, povezujući tri sektora uključena u zaštitu i upravljanje arheološkim naslijeđem u Hrvatskoj: muzejski, konzervatorski i prostorno-planerski. Metoda u jednom dijelu slijedi opću metodologiju koju koristi konzervatorska struka u istraživanju naslijeđa u svrhu inventarizacije, vrjednovanja i utvrđivanja mjera zaštite koja se dopunjuje i proširuje urbanističkim i prostorno-planskim motrištem/sagledavanjem.

Istraživanje provedeno u cilju unaprjeđenja upravljanja arheološkim nalazištima temelji se na hipotezi da je integralni pristup zaštiti⁶ arheološkog naslijeđa preduvjet odr-

3 Zavod za kulturo Slovenska Bistrica (vodeći partner), Razvojna agencija Kozjansko, Zavod za kulturo šport, turizam i mladinske dejavnosti Sevnica, Muzej Prigorja Seseveta i Zavičajni muzej Varaždinske Toplice. Partneri su različitim aktivnostima povezali lokalno poznata arheološka nalazišta smještena na prekograničnom području Slovenija – Hrvatska; na slovenskom području Ančikovo gradišče nad Jurišnju Vaso na Pohorju, Rifnik kod Šentjurja, Ajdovski gradec nad Vranji kod Sevnice, a u Hrvatskoj Kuzelin iznad Donje Glavnice kod Seseveta i Aquae lasae u Varaždinskim Toplicama.

4 Ostvarene projektne aktivnosti Muzeja Prigorja bile su: arheološka iskopavanja nalazišta Kuzelin; 3D lasersko skeniranje i geofizičko istraživanje na nalazištu Kuzelin; Izrada Studije zaštite i prezentacijskog potencijala arheološkog nalazišta Kuzelin i bliskih arheoloških nalazišta za čije potrebe su izvedena geofizička istraživanja lokaliteta Staro selo u Blaguši, geodetska izmjera i 3D lasersko skeniranje kaštela Blaguša, digitalizacija postojećih nacrti i planova arheoloških lokaliteta i 3D model prostora i digitalni model reljefa (DMR) kulturnog krajolika oko Kuzelina; izložba prijedloga stalnog postava arheološke zbirke kastruma Kuzelin i kao predradnje za planiranje stalnog postava izrada muzeološke koncepcije, snimak postojećeg stanja muzejske zgrade, idejno rješenje adaptacije zgrade za potrebe stalnog postava te idejno rješenje stalnog postava arheološke zbirke kastruma Kuzelin; interaktivne doživljajne radionice na arheološkom lokalitetu Kuzelin; stručna predavanja o rezultatima arheoloških istraživanja lokaliteta Kuzelin. <http://rođenje-europe.com/hr/aktivnosti/zasebne/mps/> (5. 2. 2016.)

5 Studija zaštite i prezentacijskog potencijala arheološkog nalazišta Kuzelin i bliskih arheoloških nalazišta (izabrani dijelovi teksta i grafičkih priloga) publicirana je u izdanju Muzeja Prigorja, dvojezično hrvatski – slovenski. Internetski dostupna na <http://www.muzejprigorja.hr/izdanja/Studija-Kuzelin-izabrani-dijelovi.pdf> (20. 2. 2016.)

6 Integralna/cjelovita zaštita podrazumijeva povećanje broja sudionika u procesu zaštite (prvenstveno urbanista i prostornih planera) čime zaštita postaje izrazita multidisciplinarna djelatnost u kojoj uz konzervatorsku službu sudjeluju i stručnjaci iz drugih područja te šira javnost. Pojam je u području zaštite kulturnog naslijeđa u Hrvatskoj poznatiji pod nazivom aktivna zaštita.

živog upravljanja naslijeđem, da dosadašnjim upravljanjem nisu postignuti odgovarajući rezultati u provedbi zaštite i očuvanja arheološkog naslijeđa Seseveta te da je potrebno ispitati/razviti nove metode u skladu sa suvremenom paradigmom zaštite naslijeđa koja se temelji na korištenju naslijeđa, njegovom uključivanju u suvremeni razvoj te povezivanju s lokalnom zajednicom.

Analiza i procjena stanja zaštite arheološkog naslijeđa prva je etapa interdisciplinarnog procesa i preduvjet za definiranje postavki održivog upravljanja koje uključuje zaštitu, očuvanje, prezentaciju, interpretaciju, planiranje, unaprjeđenje i korištenje arheološkog naslijeđa. Analizom i procjenom stanja obuhvaćena su do danas utvrđena/poznata arheološka nalazišta i mjesta slučajnih nalaza na administrativnom području Gradske četvrti Seseveta, što čini ukupno 50 arheoloških nalazišta.

Rad je nastao u okviru istraživačkog projekta Urbanizam naslijeđa (HERU 2032) koji se provodi na Arhitektonskom fakultetu u Zagrebu, a financira ga Hrvatska zaklada za znanost (HRZZ).

2. PROSTORNO-RAZVOJNI KONTEKST/OKOLNOSTI

Administrativno područje Seseveta, najistočnije gradske četvrti Zagreba, površine 165,25 km², zauzima četvrtinu ukupne površine Grada, a osim Seseveta, naselja gradskog karaktera, obuhvaća još 36 manjih prigradskih naselja.⁷ Prema popisu stanovništva 2011. godine u gradskoj četvrti Seseveta živi 70.009 stanovnika, koncentriranih u naselju Seseveta (54.085).⁸ Industrijalizacija i s njom povezano doseljavanje tisuća novih stanovnika već su sredinom šezdesetih godina prošloga stoljeća potaknuli brzu urbanizaciju tada još manjeg naselja Seseveta i ostalih naselja duž ceste Zagreb – Dugo Selo, danas stopljenih u jedinstveno urbano područje. Sličan proces u zadnjih se petnaestak godina ubrzano odvija i duž cesta Seseveta – Sv. Ivan Zelina i Seseveta – Kašina. Zahvaljujući tim promjenama broj stanovnika na prostoru Gradske četvrti utrostručio se tijekom manje od četiri desetljeća.⁹

Osnovno prostorno-povijesno obilježje Seseveta jest važan prometni položaj. Područjem prolaze glavni prometni pravci u smjerovima sjever – jug i istok – zapad, što se odrazilo na povijesne oblike naseljavanja i građevnih struktura, vrste građevina, mrežu putova, utvrda i naselja.

Kao gradska periferija područje je u suvremenom razdoblju izrazito izloženo pritisku urbanizacije. Na čitavom području prisutan je proces promjene krajolika povijesnih ruralnih naselja, posebno izražen u podsljemenskim selima,

7 <http://www.zagreb.hr/default.aspx?id=352> (20. 2. 2016.)

8 http://www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/htm/H01_01_01_cet/H01_01_01_zup21_cet.html (20. 2. 2016.)
http://www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/htm/H01_01_01/h01_01_01_zup21.html (20. 2. 2016.)

9 <http://www.zagreb.hr/default.aspx?id=352> (20. 2. 2016.)

sjedištima srednjovjekovnih župa, koja su doživjela prostornu i demografsku preobrazbu te zapuštanje kulturnog krajolika.

Kulturni identitet današnjih Sesveta čini kombinacija kultura starosjedilačkog i novo doseljenog stanovništva koncentriranog u novim stambenim predjelima nastalim širenjem građevnog područja uokolo Sesveta. Zbog izrazito narušenog prostornog identiteta Sesvete u vrednovanju kulturno-povijesnih prostornih sastavnica predstavljaju područje slabog značaja. Pravno zaštićeno nepokretno graditeljsko naslijeđe Sesveta čine točkasto raspoređena kulturna dobra raspršena unutar promijenjenog kulturnog krajolika.^{<?>}

3. METODA ANALIZE I PROCJENE STANJA ARHEOLOŠKOG NASLIJEĐA SESVETA

Razvijena metoda kvalitativne analize i procjene stanja nepokretnog arheološkog naslijeđa temelji se na interdisciplinarnom pristupu unutar triju stručnih razina: arheološke, konzervatorske i planerske, povezujući tri sektora uključena u zaštitu i upravljanje arheološkim naslijeđem u Hrvatskoj: muzejski, konzervatorski i prostorno-plannerski. Metoda slijedi u jednom dijelu opću metodologiju koju koristi konzervatorska struka u istraživanju naslijeđa u svrhu inventarizacije, vrjednovanja i utvrđivanja mjera zaštite, koja je dopunjena i proširena urbanističkim i prostorno-planskim motrištem/sagledavanjem problematike upravljanja arheološkim naslijeđem.

Istraživanje stanja arheoloških nalazišta (analiza i procjena) provedeno je prema sljedećim koracima:

Utvrđivanje popisa/inventara arheoloških nalazišta – revizija arheološke topografije

Preklapanjem postojećih podataka revidirani su i uspoređeni popisi do sada evidentiranih arheoloških nalazišta na području Gradske četvrti Sesvete te je izrađen objedinjeni popis/inventar od ukupno 50 arheoloških nalazišta.^{<?>}

Prikupljanje dostupnih podataka o arheološkim nalazištima

Prikupljeni su i objedinjeni podatci/materijali iz literature, podatci o zaštiti arheološkog naslijeđa službe zaštite kulturne baštine, muzejska dokumentacija u nadležnom

10 Zaštićeno nepokretno graditeljsko naslijeđe čine: sakralne građevine (8), župne i nekadašnje kaptolske kurije (5), raspela (2), ljetnikovci (2), zgrada stare škole (1), povijesna građevina (1), tradicijske građevine (11), kulturno-povijesne cjeline (6). Ministarstvo kulture, Registar kulturnih dobara RH. <http://www.min-kulture.hr>

11 Za reviziju arheološke topografije Sesveta korišteni su službeni popisi Gradskog zavoda za zaštitu spomenika kulture i prirode u Zagrebu, Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske, Popis Muzeja Prigorja koji kao muzejska institucija na području svoje nadležnosti također vodi popis arheoloških nalazišta; publicirani Registri arheoloških nalazišta – dva izdanja Registra arheoloških nalazišta sjeverozapadne Hrvatske, podatci iz literature i ostali izvori.

Muzeju Prigorja,¹² podatci iz konzervatorskih podloga izrađenih za potrebe prostorno-planskih dokumenata, podatci iz prostornih i urbanističkih planova te drugih studija i elaborata koji dotiču zaštitu ili utječu na stanje i ugroženost arheoloških nalazišta. U nadležnim institucijama odgovornim za zaštitu i upravljanje arheološkim naslijeđem utvrđeno je nepotpuno stanje informacija o arheološkim nalazištima te manjkavi podatci o provedenim istraživanjima (dokumentacija istraživanja).

Terenski obilazak/pregled arheoloških nalazišta

Tijekom terenskog pregleda obavljenog u suradnji s arheolozima¹³ uspoređeni su za 30 nalazišta položaji na terenu u odnosu na prostorne međe ucrtane/određene u konzervatorskim podlogama i prostornim/urbanističkim planovima (revizija položaja). Ocijenjena je vidljivost arheoloških nalaza/nalazišta¹⁴, analizirani su ostali elementi smještaja nalazišta s arheološkog, konzervatorskog, pejzažnog i urbanističkog motrišta te je izrađena fotodokumentacija.

Razvrstaj arheoloških nalazišta

Popisanih 50 arheoloških nalazišta – označenih AN1-50 (sl. 1) – razvrstano je prema kriteriju vrijednosti, obimu podataka i prezentacijskom potencijalu u četiri grupe:

1) AN1-20, arheološka nalazišta odabrana prema kriteriju veće baštinske vrijednosti i pravnom statusu zaštićenog kulturnog dobra te prezentacijskom potencijalu.¹⁵

2) AN21-37, arheološka nalazišta manje vrijednosti ili nalazišta s nepotpunim podacima za procjenu vrijednosti.¹⁶

3) AN38-42, nalazišta vezana uz povijesne građevine – sakralne građevine (crkve i kapele) sa sačuvanim vidljivim

12 Dokumentacija koju je za potrebe izrade studije dostavio Muzej Prigorja prikupili/selektirali su arheolozi Damir Fofić, Vladimir Sokol i Irena Vidošević.

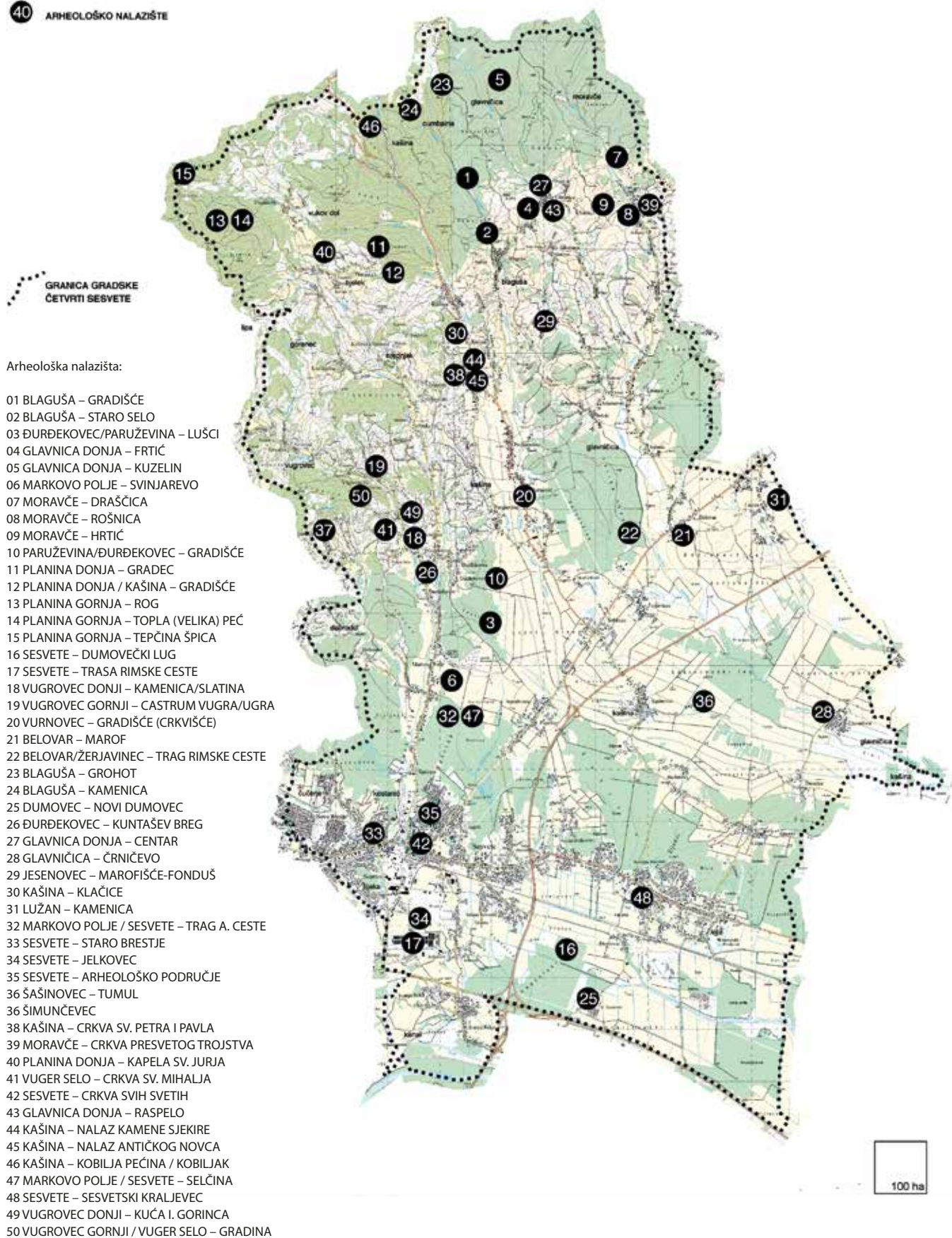
13 Damir Fofić, dipl. arheolog i povjesničar i Morena Želja Zelle, dipl. arheologinja, ravnateljica Muzeja Prigorja Sesvete.

14 Ocjena vidljivosti ne odnosi se na mjesta slučajnih nalaza.

15 Arheološka nalazišta: AN1 Blaguša – Gradišće; AN2 Blaguša – Staro selo; AN3 Đurđekovec/Paruževina – Lušci; AN4 Glavnica Donja – Frtić; AN5 Glavnica Donja – Kuzelin; AN6 Markovo Polje – Svinjarevo; AN7 Moravče – Draščica; AN8 Moravče – Rošnica; AN9 Moravče – Hrtić; AN10 Paruževina/Đurđekovec – Gradišće; AN11 Planina Donja – Gradec; AN12 Planina Donja / Kašina – Gradišće; AN13 Planina Gornja – Rog; AN14 Planina Gornja – Topla (Velika) Peć; AN15 Planina Gornja – Tepčina špica; AN16 Sesvete – Dumovečki lug; AN17 Sesvete – trasa rimske ceste; AN18 Vugrovec Donji – Kamenica/Slatina; AN19 Vugrovec Gornji – Castrum Vugra/Ugra; AN20 Vurnovec – Gradišće (Crkvišće).

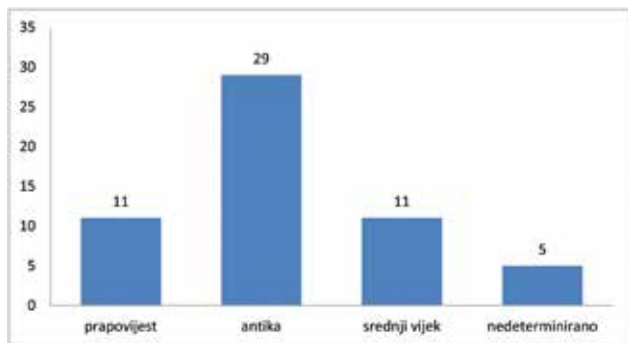
16 Arheološka nalazišta: AN21 Belovar – Marof; AN22 Belovar/Žerjavinec – trag rimske ceste; AN23 Blaguša – Grohot; AN24 Blaguša – Kamenica; AN25 Dumovec – Novi Dumovec (trag rimske ceste); AN26 Đurđekovec – Kuntašev breg; AN27 Glavnica donja – Centar; AN28 Glavničica – Črničvo; AN29 Jesenovac – Marofišće – Fonduš; AN30 Kašina – Klačice; AN31 Lužan – Kamenica; AN32 Markovo Polje / Sesvete – Selčina (trag rimske ceste); AN33 Sesvete – Centar Brestje; AN34 Sesvete – Jelkovec; AN35 Sesvete – arheološko područje; AN36 Šašincev – tumuli; AN36 Šimunčevac.

40 ARHEOLOŠKO NALAZIŠTE

1 Arheološka nalazišta na području Gradske četvrti Sesvete (AN1-50)

Archaeological sites in the area of the city district of Sesvete (AN1-50)

2 Broj arheoloških nalazišta na području Gradske četvrti Sesvete prema povijesnim razdobljima (AN1-50)

Number of archaeological sites in the area of the city district of Sesvete according to historical periods (AN1 50)

i mogućim arheološkim slojem¹⁷ – nalazi su sačuvani u građevnoj strukturi / arhitekturi i/ili u neposrednom okolišu (mjesto starije crkve, groblja, cinkture, raniji temelji, ostaci utvrde i sl.).¹⁸

4) AN43-50, područja pojedinačnih arheoloških nalaza, mjesta slučajnih nalaza pokretnog arheološkog materijala bez nalaza arhitektonskih i građevnih struktura – nemaju prostornu dimenziju.¹⁹

Izrada kataloga

Metodološki postupak kvalitativne analize i procjene stanja zaštite arheoloških nalazišta proveden je obradom nalazišta prema točkama kataloških upitnika. Za svih 50 nalazišta izrađen je pregledni katalog koji sadrži osnovne usporedne podatke te prijedlog mjera zaštite i prezentacije. Odabranih 20 nalazišta veće baštinske vrijednosti i prezentacijskog potencijala grupe AN1-20 obrađeno je proširenim katalogom koji uključuje detaljnu razinu obrade.²⁰ Detaljna analiza provedena na uzorku od 20 arheoloških nalazišta predstavlja 40% ukupno poznatih nalazišta Sesveta.

.....
17 Međunarodni standardi za inventarsku obradu arhitektonskog naslijeđa (građevina i kompleksa) nalažu unošenje podataka o srodnim informacijama vezanim uz građevinu ili kompleks koje među ostalim sadrže i evidenciju prisutnosti arheoloških nalaza. (2001.): Guidance on Inventory and Documentation of the Cultural Heritage [ur. Bold J., Chatenet M.], Council of Europe, Strasbourg, ISBN 92-871-4709-4.

18 Sakralne građevine: AN38 Kašina - župna crkva sv. Petra i Pavla; AN39 Moravče – crkva Presvetog Trojstva; AN40 Planina Donja – kapela sv. Jurja, AN41 Vuger Selo (Vugrovec Donji) – crkva sv. Mihalja, AN42 Sesvete – crkva Svih Svetih.

19 Slučajni nalazi: AN43 Glavnica Donja - raspelo/poklonac (kamena sjekira); AN45 Kašina – nalaz kamene sjekire; AN44 Kašina – nalaz antičkog novca; AN46 Kašina – Kobilja pećina / Kobiljak (kamena sjekira); AN47 Markovo Polje / Sesvete – Selčina (nalaz koplja); AN48 Sesvete – Sesvetski Kraljevec (keramika); AN49 Vugrovec Donji – kuća I. Gorinca; AN50 Vugrovec Gornji / Vuger selo – Gradina (nalaz antičkog novca).

20 Namjenski prošireni kataloški obrazac razrađen/podijeljen je u 5 grupa podataka: opći podatci o arheološkom nalazištu, arheološki podatci i opis arheološkog nalazišta, postojeće stanje i procjena stanja arheološkog nalazišta, vrednovanje arheološkog nalazišta te prijedlozi mjera/smjernica zaštite arheološkog nalazišta.

4. REZULTATI ISTRAŽIVANJA, ANALIZE I PROCJENE POSTOJEĆEG STANJA ARHEOLOŠKIH NALAZIŠTA GRADSKE ČETVRTI SESVETE

Podatci analize i procjene postojećeg stanja prema postavljenom upitniku/obrascu proširenog kataloga za prvu grupu arheoloških nalazišta (AN1-20) podijeljeni su u tri tematske cjeline: opće topografske i arheološke podatke, podatke konzervatorske razine i podatke vezane uz smještaj i prostorni aspekt zaštite.²¹ Za analizu i procjenu stanja arheoloških nalazišta Sesveta olakotna okolnost je obrađenost i dostupnost brojnih prostornih podataka uvedenih u GIS Grada Zagreba.²²

4.1. Opći podatci

Opći podatci o arheološkim nalazištima Sesveta sadrže:

- prostorne i administrativne identifikacijske podatke: naziv arheološkog nalazišta; administrativnu pripadnost: naselje, gradsku četvrt, grad; katastarsku općinu i katastarsku/e česticu/e; namjenu katastarske čestice/a prema podacima iz katastra; nadmorsku visinu i opis položaja;
- osnovne arheološke podatke i opis arheološkog nalazišta: povijesno razdoblje – dataciju, vrstu arheološkog nalazišta, vrstu provedenih istraživanja, istraženu površinu, dokumentaciju istraživanja, instituciju koja je provela istraživanje te kratki opis nalazišta.

Povijesna razdoblja – datacija arheoloških nalazišta (za svih 50 nalazišta AN1-50)

Arheološka nalazišta na području Gradske četvrti Sesvete kronološki pripadaju u razdoblja: prapovijest (11), antiku (29) i srednji vijek (11). Od 50 analiziranih nalazišta jednoslojnih je ukupno 40, višeslojnih 5, dok je za 5 nalazišta povijesno razdoblje nedeterminirano. Najzastupljeniji su arheološki nalazi iz antike otkriveni na 29 nalazišta (58%) (sl. 2, 3).

Broj arheoloških nalazišta na području Gradske četvrti Sesvete prema povijesnim razdobljima (AN1-50).

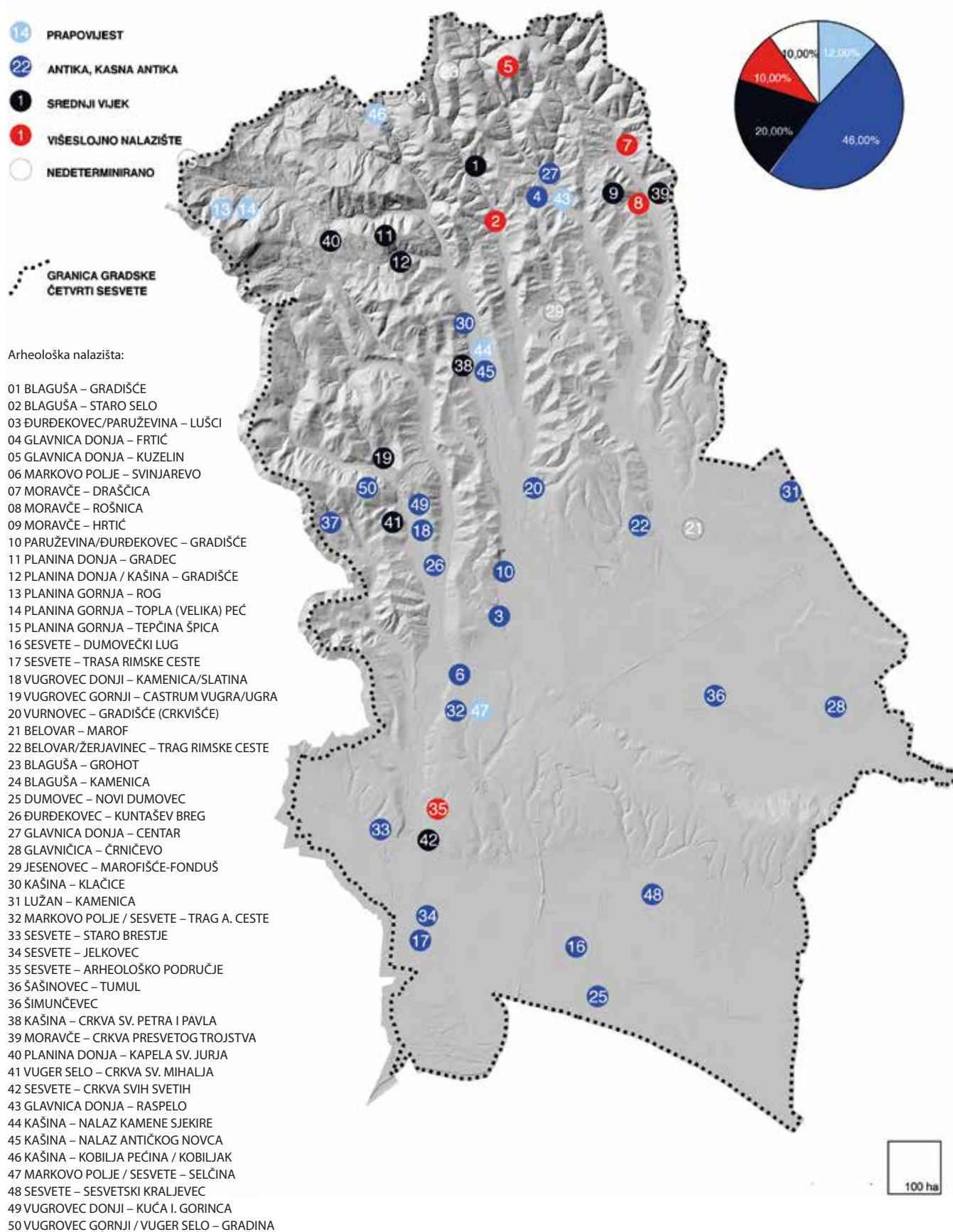
Arheološka nalazišta na području Gradske četvrti Sesvete prema povijesnim razdobljima (AN1-50).

Vrste arheoloških nalazišta (za svih 50 nalazišta AN1-50)

Razlikuju se sljedeće vrste arheoloških nalazišta: naselja, fortifikacije, nekropole, prometna infrastruktura, sakralne građevine, pojedinačne/ostale građevine, slučajni nalazi i dr. (tab. 1).

.....
21 Za pojedine točke obrasca provedena je analiza i procjena stanja za svih 50 arheoloških nalazišta (datacija, vrsta nalazišta, vrsta istraživanja, pravni status zaštite i procjena zaštite, prostorne međe, mjere i procjena smještaj prema tipu krajolika, nadležni prostorni/urbaniistički plan, prostorna ugroženost nalazišta i smještaja nalazišta).

22 Grad Zagreb prednjači u dostupnosti i obrađenosti prostornih podataka u odnosu na ostale administrativno-upravne jedinice Hrvatske. <https://geoportal.zagreb.hr/Karta>

3 Arheološka nalazišta na području Gradske četvrti Sesvete prema povijesnim razdobljima (AN1-50)
 Archaeological sites in the area of the city district of Sesvete according to historical periods (AN1-50)

Tablica 1. Vrste arheoloških nalazišta prema povijesnim razdobljima na području Gradske četvrti Sesvete (AN1-50)
Types of archaeological sites according to historical periods in the area of the city district of Sesvete (AN1-50)

Prapovijest	Antika	Srednji vijek
gradinsko naselje AN5, AN13(?), AN23(?), AN24(?)	naselje (Vugrovec, Kašina, Glavnica Donja, Moravče) (?)	naselje uz utvrde AN9, AN11(?)
povremeno pećinsko boravište AN14	građevina (villa rustica, mansio i dr.) AN2, AN4, AN7, AN8, AN10, AN18, AN20, AN33, AN34(?), AN37	
	nalaz građevnog materijala (kamen, opeka) AN26, AN30, AN31,	
	refugij AN5	zemljano-drvena utvrda AN1, AN9, AN11, AN12, AN19
nekropola AN7	nekropola AN3, AN16, AN28, AN36	groblja uz sakralne građevine (pretpostavka) AN38(?), AN40(?), AN41(?), AN42(?)
kameni humak AN8	pojedinačni grob AN4, AN5, AN6, AN20(?)	
	prometna infrastruktura AN3, AN17, AN22, AN25, AN30, AN31, AN32	
		sakralna građevina (ostatci temelja ranijih crkvi, ostatci gotičke/romaničke strukture zidova i kamene plastike) AN15(?), AN38, AN39(?), AN40, AN41, AN42
slučajni nalaz (kamena sjekira, koplje) AN43, AN44, AN46, AN47	slučajni nalaz (keramika, novac) AN45, AN48, AN49, AN50	
nedeterminirana vrsta AN2, AN35	nedeterminirana vrsta AN27	

Vrste arheoloških istraživanja (za svih 50 nalazišta AN1-50)

- Provedene vrste istraživanja razvrstane su u dvije grupe:
- pregled terena (rekognosciranje, reambulacija) i istraživanje nedestruktivnim metodama;
 - arheološko iskopavanje: sustavno, zaštitno, sondažno, pokusno.

Rekognoscirana²³ su gotovo sva nalazišta (47) osim sakralnih građevina (AN39, AN42) i vidljivih tragova rimske ceste na mjestu prema predaji (AN22). U tu skupinu ubraja se i nekoliko očevida arheologa prilikom izvođenja građevnih radova. Nedestruktivne metode istraživanja recentno su primijenjene na 4 nalazišta (3D snimanje, geofizička istraživanja).²⁴

Sustavna arheološka iskopavanja dijela nalazišta provedena su na 7 nalazišta²⁵, dok zaštitna iskopavanja nisu provedena prilikom većih infrastrukturnih radova,

23 Pregled terena i dokumentiranje svih nalazišta u Sesvetama provedeno je na razini neintenzivnog/nesustavnog rekognosciranja. Na nalazištima nije primijenjena metoda intenzivnog/sustavnog rekognosciranja koja propisuje korake terenskog rada i izradu dokumentacije pregleda terena prema točno određenom sadržaju tekstualnog i grafičkog dijela s propisanim mjerilom prikaza na kartografskoj podlozi. (Pravilnik o arheološkim istraživanjima, NN 102/10, članak 18.)

24 AN10 Paruževina/Đurđekovec – Gradišće (2013.), AN1 Blaguša – Gradišće (2015. – IPA), AN2 Blaguša – Staro selo (2015. – IPA), AN5 Glavnica Donja – Kuzelin (2015. – IPA).

25 AN16 Sesvete – Dumovečki lug (1977. – 1979.), AN3 Đurđekovec – Lušci (1979.), AN4 Glavnica Donja – Frtić (1976. – 1979.), AN5 Glavnica Donja – Kuzelin (s prekidima od 1981. do 2015.), AN7 Moravče – Draščica (1980. – 1981.), AN8 Moravče – Rošnica (1980.), AN20 Vurnovec – Gradišće (1979.).

izgradnje obiteljskih kuća, recentne izgradnje javnih građevina (knjižnica, groblje), izgradnje višestambenog naselja Sopnica-Jelkovec i sl.²⁶ Sondažno/pokusno je iskopavano 5 nalazišta,²⁷ a slučajni nalazi pokretnog arheološkog materijala zabilježeni su na 8 lokacija (sl. 4).

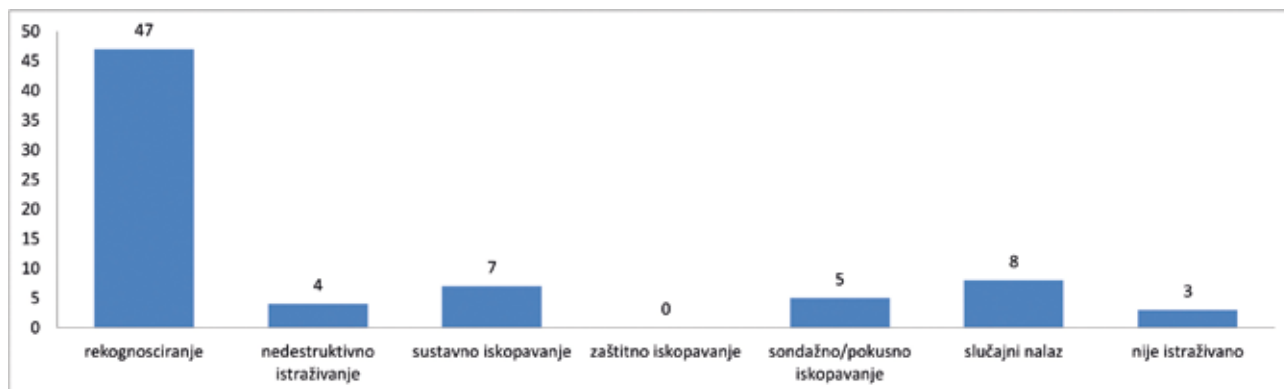
Arheološke metode istraživanja provedene su nesustavno i u nedovoljnom opsegu (nedostaju osnovne informacije o brojnim nalazištima). Zaštitna istraživanja su potpuno izostala iako je graditeljska aktivnost bila izražena u dijelu područja izloženog urbanizaciji.

Istražena površina – istraženost arheoloških nalazišta (za 20 nalazišta u Katalogu AN1-20)

Za 13 nalazišta iskazane su veličine istraženih površina pri arheološkom iskopavanju (dostupni podatci) koje se kreću u rasponu od 1-30 m², 150-750 m² i 7000-8750 m² te od 0,6 ha do 1,5 ha za istraživanja nedestruktivnim metodama. Površine iskopavanja su vrlo male i zahvaćaju manji dio pretpostavljenog područja rasprostiranja nalaza (iznimka Kuzelin). Istraženost područja arheološkim istraživanjem općenito se ocjenjuje kao slaba.

26 Stanje nalaza/nalazišta tijekom i nakon izvođenja ovih radova je nepoznato. Zaštitna iskopavanja i arheološki nadzor nisu provedeni u postupku izdavanja posebnih uvjeta i dozvola nadležnog tijela za zaštitu kulturne baštine. U usmenoj predaji poznat je podatak o uništenom tumulu pri gradnji groblja Markovo polje.

27 AN6 Markovo Polje – Svinjarevo (1980.), AN9 Moravče – Hrtić (1985.), AN14 Planina Gornja – Topla (Velika) peć (1961.), AN20 Vurnovec – Gradišće (1990.), AN28 Glavnica – Črničevo (1983.).

4 Vrsta i broj arheoloških istraživanja na arheološkim nalazištima na području Gradske četvrti Sesvete (AN1-50)

Type and number of archaeological research at the archaeological sites in the area of city district of Sesvete (AN1-50)

Dokumentacija arheoloških istraživanja (za 20 nalazišta u Katalogu AN1-20)

Dokumentacija dostupna u tijeku izrade Studije ocjenjuje se kao manjkava, posebice dokumentacija nalaza arhitekture (opisi, grafička dokumentacija, fotografije i ostala prateća dokumentacija, dnevници, zapisnici i sl.), dok za dio nalazišta nije priložena nikakva dokumentacija. Dokumentacija o nalazištima izrađena u Muzeju Prigorja i izvještaji arheoloških iskopavanja nisu redovito dostavljani nadležnoj konzervatorskoj službi.²⁸ Dosadašnja saznanja – obim podataka i dokumentacija koji predstavljaju najvažniji izvor za ocjenu vrijednosti, procjenu prezentacijskog potencijala te općenito polazište upravljanja arheološkim nalazištima – vrlo su oskudna.²⁹

Institucije koje su provodile arheološka istraživanja

Arheološka istraživanja na području Sesveta provodili su nekadašnji Narodni muzej (Zagreb), Arheološki muzej u Zagrebu, JAZU (danas HAZU) i od 1976. godine Muzej Prigorja. Privatne tvrtke ovlaštene za arheološka istraživanja provele su u organizaciji Muzeja Prigorja 4 istraživanja nedestruktivnim metodama.

4.2. Postojeće stanje i procjena stanja arheoloških nalazišta s konzervatorskog motrišta

U ovoj grupi prikazani su rezultati konzervatorske analize i procjene stanja zaštite arheološkog naslijeđa Sesveta: razvrstaj nepokretnog arheološkog naslijeđa, status pravne zaštite i procjena pravne zaštite, vlasništvo, prostorne međe područja/zona zaštite, mjere zaštite i procjena mjera zaštite, fizičko stanje i procjena postojeće fizičke zaštite nepokretnih arheoloških nalaza, ugroženost nepokretnih

²⁸ Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture u Zagrebu (danas Konzervatorski odjel u Zagrebu Ministarstva kulture) do 1991. i Gradski zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode u Zagrebu nakon 1991. godine.

²⁹ Rezultati arheoloških istraživanja publicirani su (djelomično) za samo 4 nalazišta: Sesvete – Dumovečki lug, Kuzelin, Glavnica Donja – Frtić, Moravče – Draščica.

arheoloških nalaza i procjena rizika, dosadašnje financiranje i procjena financiranja, izrada studija, programa i sl. te primijenjeni konzervatorski zahvati (metoda zaštite nalaza, dokumentacija, monitoring, prezentacija i dr.).

Razvrstaj nepokretnog arheološkog naslijeđa (arheološka područja/zona i nalazišta/lokaliteti) (za 20 nalazišta u Katalogu AN1-20)

Nepokretno arheološko naslijeđe razvrstava se u skladu sa zakonskim i podzakonskim odredbama na arheološka područja/zona (podvrsta kulturno-povijesnih cjelina), arheološka nalazišta/lokalitete (podvrsta pojedinačnog kulturnog dobra)³⁰ te mjesta pojedinačnih/pojedinih arheoloških nalaza.³¹

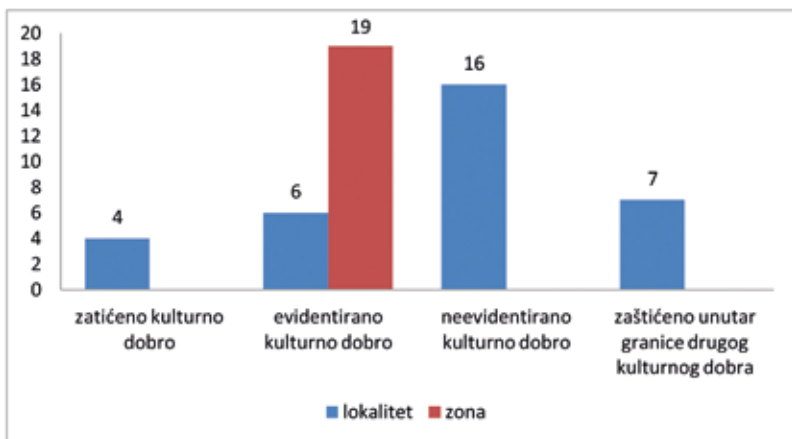
Službeni razvrstaj nalazišta na promatranom području nesustavno je proveden i ne cjelovit. U konzervatorskim podlogama za prostorne planove PPGZ i GUP Sesvete dane su vlastite definicije arheoloških područja/zona i nalazišta/lokaliteta. Razlike u terminologiji i izostanak službene definicije arheoloških nalazišta/lokaliteta i područja/zona u zakonu i podzakonskim aktima generalno dovodi u pitanje ujednačenost kriterija pri određenju podvrsta arheoloških nalazišta.

Kao rezultat istraživanja u Studiji je dan novi prijedlog razvrstaja za dvadeset nalazišta (AN1-20).³²

³⁰ Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara NN 69/99, 151/03, 157/03, 87/09, 88/10, 61/11, 25/12, 136/12, 152/14 i Pravilnik o obliku, sadržaju i načinu vođenja registra kulturnih dobara Republike Hrvatske NN 89/11, NN 130/13 razlikuju arheološke lokalitete/nalazišta i arheološke zone/područja (površinom šira područja). Zakonski dokumenti ne donose njihove definicije. Može se zaključiti da u praksi (Registar kulturnih dobara RH, konzervatorski elaborati i popisi, planska dokumentacija) u Hrvatskoj taj razvrstaj nije sustavno i ujednačeno primjenjivan.

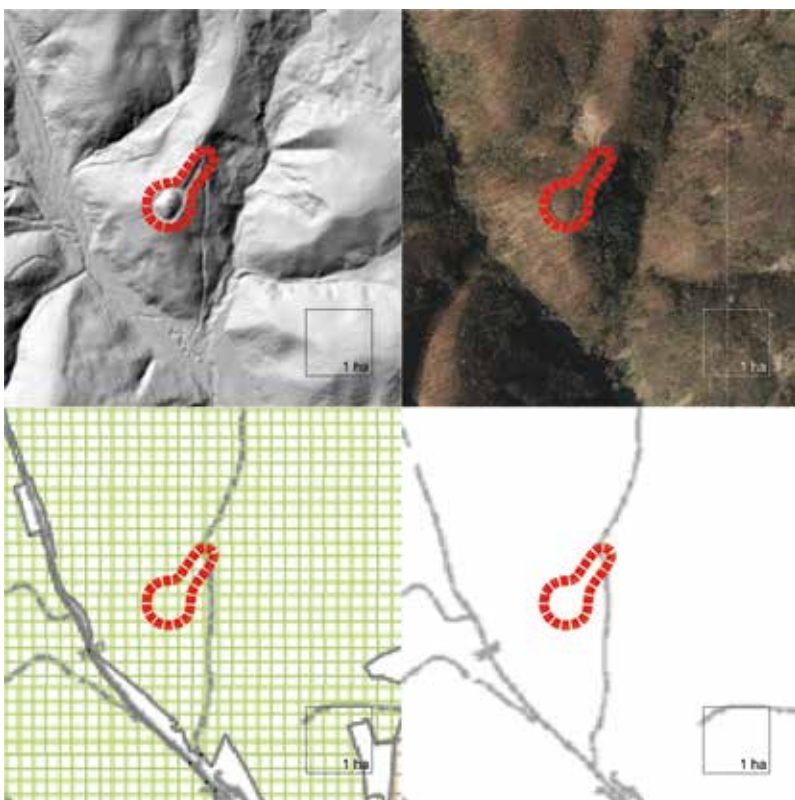
³¹ Prve dvije vrste propisane su Zakonom o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, dok treću vrstu područje pojedinih arheoloških nalaza dodaje Pravilnik o arheološkim istraživanjima NN 102/10, članak 2.

³² - arheološka nalazišta: predloženo 14 (AN1, AN3, AN4, AN5, AN6, AN7, AN10, AN11, AN12, AN15, AN16, AN17, AN19, AN20) - arheološka područja: predložena 4 (Blaguša – Staro selo AN2, Arheološko područje Moravče (AN8, AN9), Arheološko područje Rog (AN13, AN14) i Arheološko područje Vugrovec Donji AN18, AN26, AN49).

5 Status zaštite arheološkog naslijeđa Gradske četvrti Sesvete (AN1-50)

Status of archaeological heritage protection in the city district of Sesvete (AN1-50)

6 Arheološko nalazište AN1 Blaguša – Gradišće (drveno-zemljana kasnosrednjovjekovna fortifikacija) označena na: izrezu iz digitalnog modela reljefa DMR; izrezu iz orto-foto karte DOF; izrezu iz karte 1.A Korištenje i namjena prostora PPGZ 2014.; izrezu iz karte 3.A Uvjeti korištenja i zaštite prostora gdje je vidljiv izostanak / netočan položaj zone zaštite, PPGZ 2014.

Archaeological site AN1 Blaguša – Gradišće (wooden and earthen late medieval fortification) marked on the cut-out from the digital relief model DMR; cut-out from the ortho-photo map; cut-out from the map 1.A Use and Purpose of the Space Zoning plan of the City of Zagreb (PPGZ) 2014; cut-out from the map 3.A Conditions of Land-use map where the lack/incorrect position of the protection zone is visible, PPGZ 2014

Status pravne zaštite i procjena pravne zaštite (zaštićeno kulturno dobro, evidencija, zaštićeno prostornim međama drugog kulturnog dobra) (za svih 50 nalazišta AN1-50)

Na području Sesveta zaštićena su 4 arheološka nalazišta koja imaju status kulturnog dobra: AN5 Glavnica Donja – Kuzelin (Z-5251/2011.), AN10 Paruževina/Đurđekovec – Gradišće (Z-5860/2012.), AN16 Sesvete – Dumovečki lug (Z-5631/2012.) i AN18 Vugrovec Donji – Kamenica (RZG-120/1964.).³³ Status preventivno

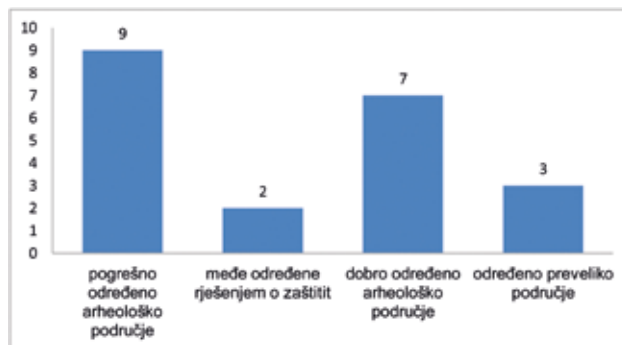
³³ Od toga su tri nalazišta proglašena kulturnim dobrima 2011. i 2012. godine, dok je nalazište Kamenica u Vugrovcu Donjem jedino Rješenje o zaštiti koje je proglasio Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture u Zagrebu 1964. godine i nije revidirano u skladu sa zakonskim odredbama.

zaštićenog kulturnog dobra imalo je nalazište Sesvete – trasa rimske ceste, no status nije revidiran nakon isteka važenja rješenja. Status evidentiranih arheoloških nalazišta ima 19 arheoloških područja i 6 arheoloških lokaliteta. Dva nalazišta se nalaze unutar prostornih međa zaštite drugog kulturnog dobra: AN18 Vugrovec Donji – Kamenica/Slatina (ostaci antičke građevine) unutar kulturno- povijesne cjeline naselja Vugrovec i nalazište AN19 Castrum Vugra/Ugra (kasnosrednjovjekovna zemljano-drvena utvrda) unutar područja zaštite kulturnog dobra ljetnikovca Thauszy (danas u funkciji planinarskog doma) u Vugrovcu Gornjem.

Posebnost su sakralne građevine (AN38-42) sa statusom zaštićenog kulturnog dobra za koje arheološka dimenzija

7 Arheološko nalazište Blaguša – Gradišće (foto: T. Oberman)
Archaeological site Blaguša – Gradišće (photo: T. Oberman)

8 Procjena prostornih međa određenih arheoloških područja (AN1-50)
Assessment of the spatial borders of specific archaeological areas (AN1-50)

kao srodna informacija zaštićenih građevina nije sustavno istaknuta i vrjednovana u Rješenjima o zaštiti.³⁴ Od konačnog popisa utvrđenog Studijom od 50 nalazišta njih 16 nije evidentirano u popisima konzervatorske službe³⁵ (sl. 5). Pravna zaštita nije uspostavljena na većini nalazišta (od 50 nalazišta zaštićena su 4 te se procjenjuje da su nalazišta trenutačno nedovoljno pravno zaštićena. Sva zaštićena nalazišta pripadaju razdoblju antike.

Vlasništvo (za 20 nalazišta u Katalogu AN1-20)

Zemljišta/parcele/katastarske čestice na kojima se nalaze arheološka nalazišta većinom su u privatnom vlasništvu fizičkih osoba (16 nalazišta), državnom vlasništvu Republike Hrvatske: 4 (AN16; AN11; AN12, dio; AN20, dio), javno dobro: 2 (AN20, dio; AN6, dio) te u vlasništvu pravne osobe – tvrtke Hrvatski Telekom (AN19).

Granice (prostorne međe) područja/zone zaštite (za svih 50 nalazišta AN1-50)

Prostorne međe arheoloških područja određene su i kartirane u Prostornom planu Grada Zagreba (PPGZ, 2014.) za 19 evidentiranih arheoloških područja i 2 zaštićena

34 Srednjovjekovna crkva sv. Jurja u Planini Donjoj i crkva sv. Mihalja u Vugrovcu uključene su u službeni popis arheoloških nalazišta Gradske četvrti Sesvete (GZZSKP – Ipanj 2015.).

35 AN4 Glavnica Donja – Frtić, AN12 Planina Donja / Kašina – Gradišće, AN20 Vurnovec – Gradišće, AN22 Belovar/Žerjavinec – trag rimske ceste, AN23 Blaguša – Grohot (?), AN24 Blaguša – Kamenica, AN25 Dumovec – Novi Dumovec, AN31 Lužan – Kamenica, AN32 Markovo Polje / Sesvete – Selčina trag antičke ceste, AN33 Sesvete – Centar Brestje, AN36 Šašincev – tumuli, AN44 Kašina – kamena sjekira, AN45 Kašina – nalaz novca, AN47 Markovo Polje / Sesvete – Selčina – nalaz koplja, AN48 Sesvete – Sesvetski Kraljevec, AN50 Vugrovec Gornji / Vuger Selo – nalaz novca i keramike.

nalazišta.³⁶ Provedenom revizijom položaja pokazalo su da 9 zona nije ispravno uneseno/određeno.³⁷ Prostorne međe kod arheoloških nalazišta koja imaju status kulturnog dobra određene su Rješenjem o zaštiti, dok su ostale zone unesene u prostorno-planske dokumente bez sustavne procjene prostiranja nalaza te ih treba provjeriti/korigirati i ucrtati u konzervatorske elaborate i prostorno-planske dokumente u sljedećim etapama intenzivnog/sustavnog rekognosciranja i reambulacije (sl. 6-8). U službenim konzervatorskim popisima nije evidentirano 16 nalazišta, od toga je za 9 nalazišta nepoznat točan položaj³⁸ (od toga su 5 mjesta slučajnih nalaza). Nepoznat je položaj i za 3 nalazišta s popisa Gradskog zavoda za zaštitu spomenika kulture i prirode u Zagrebu.³⁹

Kartiranje nalazišta u konzervatorskoj i prostorno-planskoj dokumentaciji je nedostatno, neprecizno, a informacija

36 Standardi kartiranja u konzervatorskoj i prostorno-planskoj dokumentaciji propisuju određenje međa arheoloških područja/zona (uključivo i evidentiranih), dok se arheološka nalazišta/lokaliteti u konzervatorskim podlogama i prostorno-planskoj dokumentaciji označavaju kartografskim simbolom bez određivanja područja rasprostiranja i vrijede za sve razine planova. Pravilnik o sadržaju, mjerilima kartografskih prikaza, obveznim prostornim pokazateljima i standardu elaborata prostornih planova NN 106/98, NN 39/04, NN 45/04, NN 163/04, NN 9/11.

37 AN1 Blaguša – Gradišće, AN2 Blaguša – Staro selo (dio), AN6 Markovo Polje – Svinjarevo, AN7 Moravče – Draščica, AN8 Moravče – Rošnica (dio), AN13 Planina Gornja – Rog, AN14 Planina Gornja – Topla (Velika) peć, AN21 Belovar – Marof, AN27 Glavnica Donja – Centar (dio), AN29 Jesenovec – Marofišće Fonduš.

38 AN22 Belovar/Žerjavinec – trag rimske ceste, AN23 Blaguša – Grohot (?), AN24 Blaguša – Kamenica, AN36 Šašincev – tumuli, AN44 Kašina – kamena sjekira, AN45 Kašina – nalaz novca, AN47 Markovo Polje / Sesvete – Selčina – nalaz koplja, AN48 Sesvete – Sesvetski Kraljevec, AN50 Vugrovec Gornji / Vuger Selo – nalaz novca i keramike.

39 AN37 Šimunčevac, AN46 Kašina – Kobiljak, AN49 Vugrovec Gornji – kuća I. Gorinca.

o točnom položaju evidentiranih nalazišta nije poznata. Nepreciznost položaja u dokumentima isključuje provođenje odgovarajućih mjera zaštite, planiranje, kontrolu izgradnje i zahvata na konkretnoj lokaciji.

Mjere zaštite i procjena mjera zaštite (za svih 50 nalazišta AN1-50)

Mjere zaštite regulirane su u konzervatorskim podlogama za prostorne/urbanističke planove⁴⁰, odredbama u prostornim/urbanističkim planovima⁴¹, općim odredbama Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, Rješenjima o zaštiti kulturnog dobra, dozvolama za arheološko istraživanje i međunarodnim konvencijama koje je ratificirala Republika Hrvatska⁴².

Za zaštićena kulturna dobra (3) mjere su utvrđene Rješenjem o zaštiti (osim nerevidiranog rješenja Vugrovec – Kamenica). Za nalazište Kuzelin mjere zaštite utvrđene su i Rješenjem o dozvoli arheoloških istraživanja (2013., GZZSKP) gdje se detaljnije propisuju konzervatorske mjere zaštite.

Propisane mjere zaštite arheološkog naslijeđa Gradske četvrti Sesvete općeg su tipa: za arheološke lokalitete uvjetuju se arheološka istraživanja prije građevnih radova prema uvjetima i prethodnom odobrenju nadležnog tijela za zaštitu kulturne baštine; izdavanje prethodnog odobrenja nadležnog tijela za zaštitu kulturne baštine za sve zahvate unutar granica zaštićenog pojedinačnog arheološkog lokaliteta; izrada plana istraživanja i zaštite arheološkog područja, za arheološka područja propisan je arheološki nadzor, prekid radova u slučaju arheološkog nalaza i obveza obavještavanja nadležnog tijela, obveza provedbe arheoloških istraživanja u slučaju arheološkog nalaza; izrada sveobuhvatnog programa istražnih i zaštitnih radova na lokalitetima te sustavno provođenje arheoloških istraživanja za arheološko naslijeđe u Parku prirode Medvednica.

Mjere propisuju opći službeni / zakonom propisani postupak prilikom izvođenja radova i zahvata unutar prostornih međa zaštite arheološkog nalazišta tj. u granicama arheoloških područja ucrtanih u konzervatorskim podlogama i prostornim/urbanističkim planovima. Mjere ne daju smjernice i preporuke planeru: ne upućuju na mjere upravljanja, korištenja, prezentaciju i interpretaciju te na planiranje arheoloških resursa unutar prostornih ili razvojnih

40 PPGZ, GUP Sesvete i PP PP Medvednica.

41 Mjere zaštite arheološkog naslijeđa određene su u prostornim/urbanističkim planovima: PP Grada Zagreba, GUP Sesvete i PP PP Medvednica te u detaljnijim planovima: UPU Gospodarska Zona Sesvete Jug, UPU Gospodarska Zona Sesvete Sjever, DPU Sopnica-Jelkovec, UPU Sesvete Selčina sjever gdje se navode mjere zaštite za Sesvete – trasu rimske ceste.

42 Konvencija o zaštiti arhitektonskog blaga Europe, Europska konvencija o zaštiti arheološkog naslijeđa (revidirana), Europska konvencija o krajoliku, Okvirna konvencija vijeća Europe o vrijednostima kulturnog naslijeđa za društvo.

planova i specijalističkih konzervatorskih elaborata. Za sve razine konzervatorskih podloga i prostornih planova mjere zaštite su iste, ne uzimaju u obzir mjerilo plana te namjenu/svrhu/cilj konzervatorskog elaborata ili prostornog/urbanističkog plana.

Fizičko stanje i procjena postojeće fizičke zaštite nepokretnih arheoloških nalaza (za 20 nalazišta AN 1-20)

Sva su arheološka nalazišta u pravilu zapuštena i zanearena, a fizičko stanje nepokretnih arheoloških nalaza ne zadovoljava ili je nepoznato (tab. 2). Prisutni su prirodni i ljudski čimbenici oštećenja.

Fizička zaštita nalazišta uvjetno zadovoljava. Zadovoljavajuća fizička zaštita na većini nalazišta (nalazi pod zamljom) često je uvjetovana zadržavanjem postojećeg korištenja zemljišta (livade košanice) ili kontrolom gospodarskog iskorištavanja (šume). Ni jedno nalazište nema kontrolirane mjere fizičke zaštite nalaza.

Tablica 2. Fizičko stanje arheoloških nalazišta (AN1-20)
Physical status of the archaeological sites (AN1-20)

nepoznato: nalazi su u tlu, nema praćenja (monitoringa), nedostaje dokumentacija – pretpostavlja se različit stupanj očuvanosti (AN4, AN6, AN7, AN8, AN17, AN18)
lokalitet je izložen fizičkoj destrukciji korištenjem tla – izoravanje, iskop kamena (AN2, AN10)
vidljivi arheološki ostatci i nalazi nisu konzervirani, mjestimično su oštećeni (AN1, AN3, AN5, AN9, AN11, AN12, AN16, AN19)
nalazište je obraslo/zaraslo visokim stablima i šikarom – negativan utjecaj korijenja vegetacije (AN1, AN3, AN5, AN11, AN12, AN13, AN15, AN16)
oštećenje forme tumula arheološkim istraživanjem (AN3, AN16)
oštećenje ilegalnim iskopavanjem i vandalizmom (AN1, AN3, AN12)
devastirano izgradnjom građevina (AN18, AN20)
devastirano građevnim radovima na infrastrukturi – potok, cesta (AN20)

Ugroženost nepokretnih arheoloških nalaza i procjena rizika (za 20 nalazišta u Katalogu AN1-20)

Od 20 arheoloških nalazišta 19 je potencijalno ugroženo neodgovarajućim korištenjem zemljišta (oranje), fizičkim utjecajem vegetacije, ostalim prirodnim utjecajima, drugim ljudskim djelovanjem i općenito fizičkim promjenama i aktivnostima u prostoru: širenjem građevnog područja, izgradnjom građevina i infrastrukture (usporediti točku Prostorna ugroženost nalazišta). Za dio nalaza pretpostavlja se da mogu biti izloženi vandalizmu i ljudskoj destrukciji (tab. 3).

Tablica 3. Prisutni prirodni i ljudski čimbenici oštećenja
Presence of natural and man-made damage factors

Prirodni čimbenici oštećenja	Antropogeni čimbenici oštećenja
utjecaj vegetacije	neprovođenje zaštite i konzervatorskih zahvata nakon arheološkog iskopavanja
mogućnost erozije tla, klizišta	mogućnost vandalizma
izloženost nalaza atmosferilijama	neodgovarajuća obrada tla (oranje)
	neodgovarajuća promjena načina korištenja i obrade zemljišta, npr. iz livade u oranicu
	mogućnost nekontroliranog gospodarskog iskorištavanja šume
	mogućnost nove izgradnje u građevnom području naselja (izgrađeni i neizgrađeni dio)
	planirano proširenje groblja i građevnih područja
	izgradnja putova i cesta te infrastrukturni radovi

Potencijalni rizik se pretpostavlja u slučaju izostanka procjene utjecaja planiranih zahvata na arheološka nalazišta u fazi izrade prostornih i urbanističkih planova ili njihovih izmjena i dopuna. Područje Sesveta izloženo je snažnoj transformaciji i građevnim aktivnostima pod utjecajem glavnog grada, što dodatno povećava opću ugroženost nepokretnog arheološkog naslijeđa.

Dosadašnje financiranje i procjena financiranja, programi, studije, elaborati i sl. (za 20 nalazišta u Katalogu AN1-20)

Financiranje arheoloških istraživanja do sada je bilo uglavnom iz fondova kulture na razini Grada Zagreba (nekada SIZ kulture, danas Gradski ured za kulturu) i lokalne samouprave Sesveta (nekadašnji SIZ kulture SO Sesvete) putem redovitih godišnjih natječaja za programe u kulturi. Sredstva za istraživanja izdvajali su nekadašnja Turistička zajednica Sesveta, nekadašnja Vodna zajednica Zagreb, mjesna zajednica Glavnica Donja i nekadašnja Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti (danas HAZU). Geofizička istraživanja na nalazištu AN10 Paruževina/Đurđekovec – Gradišće financirao je Muzej Prigorja. Na Kuzelinu je manje iznose za istraživanje osiguralo u zadnjih nekoliko godina Ministarstvo kulture Republike Hrvatske. Recentna istraživanja nedestruktivnim metodama na tri nalazišta (AN1, AN2, AN5) te sustavna arheološka iskopavanja na Kuzelinu provedena su sredstvima projekta OP IPA SI-HR 2007. – 2013. „Rođenje Europe“ 2015. godine.

Financiranje se procjenjuje kao nedovoljno, provedeno na malom broju nalazišta i necjelovito. Model

dugogodišnjeg financiranja istraživanja jednog nalazišta (preko 40 godina kontinuiranog istraživanja Kuzelina) s vrlo malim sredstvima i mnogobrojnim kampanjama ne pokazuje vidljivost rezultata i ne dovodi do mogućnosti prezentacije.

Za prezentaciju nepokretnog arheološkog naslijeđa na području Sesveta potpuno je izostala izrada programa, studija i elaborata. Muzej Prigorja planira jedino nalazište Kuzelin prezentirati i urediti kao arheološki park, dok ostala nalazišta nemaju razrađene ideje i elaborate prezentacije. Za nalazište u Vurnovcu postojala je ideja prezentacije predložena 1990. godine povodom obilježavanja 900. obljetnice Zagreba.⁴³

Konzervatorski zahvati (metoda, dokumentacija, monitoring, prezentacija) (za 20 nalazišta u Katalogu AN1-20)

Nakon arheoloških iskopavanja uglavnom nije bilo konzervatorskih zahvata na nepokretnim nalazima ili su provedeni u vrlo malom obimu. Pretežno se radi o osnovnom zahvatu – ponovnom zatrpavanju.⁴⁴

Nakon iskopavanja ostala su nezatrpana 4 nalazišta (AN3, AN5, AN16 i AN20). Monitoring se ne provodi ni na jednom nalazištu. Javnosti nije prezentirano ni jedno arheološko nalazište.

Razina konzervatorskih zahvata nakon iskopavanja ocjenjuje se nedostatnom, dok je prostorna prezentacija i interpretacija potpuno izostala.

4.3 Postojeće stanje i procjena stanja arheoloških nalazišta s prostornog motrišta (konzervatorsko, urbanističko i prostorno-planersko)

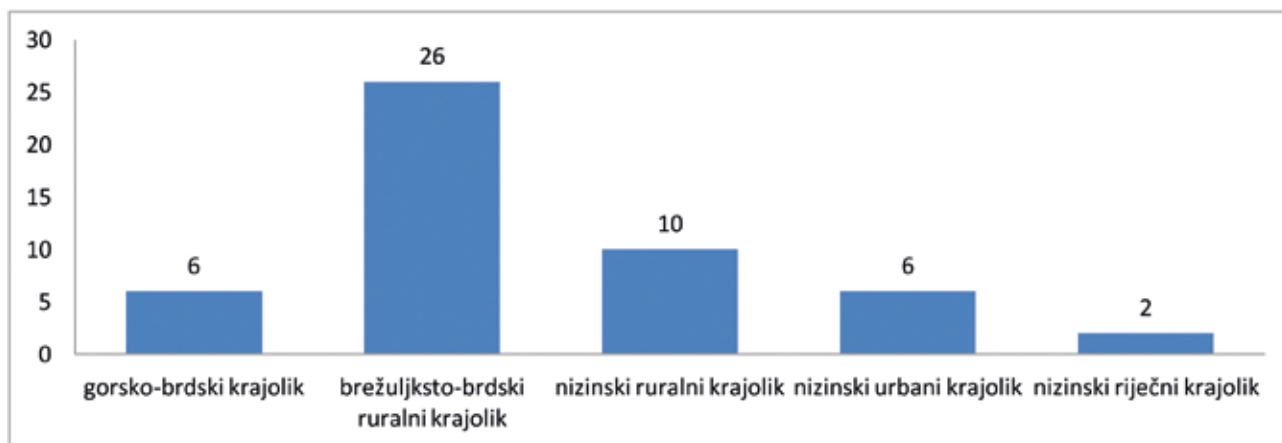
Složenost i raznolikost problematike unaprjeđenja i upravljanja nepokretnim arheološkim naslijeđem na području Sesveta veže se uz smještaj arheoloških nalazišta u predjelima različitih prostorno-razvojnih i funkcionalnih obilježja: na predjelima izražene urbanizacije, unutar planiranih građevnih područja naselja, na potezima planiranih prometnica i druge komunalne infrastrukture, na izgrađenim predjelima naselja, u ruralnom pejzažu/krajoliku, u zaštićenom prirodnom području Parka prirode Medvednica i dr. Stoga je metoda analize i procjene postojećeg stanja uključila: 1) analizu karakteristika smještaja⁴⁵ i kontaktnih zona⁴⁶ te 2) ostale prostorne aspekte zaštite arheoloških

43 Izvještaj o radu muzeja u 1990. godini.

44 Dokumentacija o konzervatorskim zahvatima provedenim nakon iskopavanja nije dostavljena na uvid tijekom izrade Studije.

45 Smještaj (*setting*). Neposredan i prošireni okoliš koji je dio kulturnoga dobra i doprinosi njegovom značaju i prepoznatljivom karakteru. (ICOMOS, Xi'an 2005.)

46 Kontaktna zona/predio (*buffer zone*). Pojas izvan zaštićene površine, izvan granice zaštite, čija je uloga štiti vrijednosti zaštićenog predjela od utjecaja iz okoline. Utjecaj može biti fizički, vizualni ili društveni. (ICOMOS, Valletta 2011.)

9 Smještaj arheoloških nalazišta AN1-50 prema tipovima krajolika
Location of archaeological sites AN1-50 according to landscape types

nalazišta vezane uz konzervatorsko, urbanističko i prostorno-planersko motrište, uzimajući u obzir planirane razvojne aktivnosti i njihov utjecaj na zaštitu i očuvanje te mogućnost korištenja arheološkog naslijeđa – prezentaciju i interpretaciju s ciljem održivog razvoja kulturnog turizma i općeg unaprjeđenja teritorija.

4.3.1. Analiza i procjena smještaja

Smještaj prema tipu krajolika (za svih 50 nalazišta AN 1-50)

Arheološka nalazišta Sesveta razvrstana su prema obilježjima smještaja po sljedećim općim tipovima krajolika: gorsko-brdski prirodni krajolik Medvednice (6 nalazišta), brežuljkasto-brdski ruralni krajolik Medvednice (26 nalazišta), nizinski ruralni krajolik (10 nalazišta) s nizinskim urbanim krajolikom Sesveta (6 nalazišta) i nizinski riječni krajolik rijeke Save (2 nalazišta)⁴⁷ (sl. 9).

Poseban razvrstaj prema kriteriju smještaja čine nalazišta smještena u šumskim predjelima gdje se razlikuju: brdske bjelogorične šume Medvednice (10 nalazišta), nizinske šume (3 nalazišta) i močvarne šume uz Savu (1 nalazište).

Ambijentalna obilježja i elementi smještaja (za 20 nalazišta u Katalogu AN 1-20)

Ambijentalna obilježja smještaja obuhvaćaju različite sastavnice prirodnog i kulturnog krajolika koje se kombiniraju i preklapaju (sl. 10). Prirodne elemente čine reljefna geomorfološka obilježja, biljni pokrov i voda: vrhovi Medvedničkog gorja, padine, nizine, bjelogorične šume (brdskog i nizinskog močvarnog tipa), potoci i doline potoka, živi izvori, stijene i pećine (Medvednica). Od elemenata kulturnog krajolika prisutne su oranice, livade, košani-

i pašnjaci, vinogradi, voćnjaci, vrtovi, lovišta – čeke, melioracijski kanali.

U naseljima elemente smještaja čini stambena izgradnja obiteljskih kuća i gospodarskih zgrada, suvremenih i tradicijskih oblikovnih značajki, mostići, sakralna obilježja i drugo. Naseljena područja u pravilu obilježava nova, izrazito neatraktivna, neuklopljena, predimenzionirana i izrazito loše oblikovana izgradnja. Nekadašnja slikovita povijesna naselja u podbrežju Medvednice potpuno su ili u velikoj mjeri izgubila karakteristični tradicijski ambijent povijesnih sela/naselja i tradicijske elemente kulturnog krajolika zbog smanjenja obrade zemljišta, posebno zapuštanja vinograda. Povijesna stambena arhitektura – tradicijske građevine drvene i zidane stambene i gospodarske arhitekture vrlo su rijetke (pr. Moravče) i u lošem su građevnom stanju. Poseban ambijentalni ugođaj nalazištima daju povijesne građevine, uglavnom crkve i kapele s pripadajućim povijesnim grobljima, koje istaknutim položajem formiraju prostorni identitet kulturnog krajolika, a većina ima arheološke elemente i u građevnoj strukturi. U manjoj mjeri u ambijentu je prisutna povijesna sekularna izgradnja, među kojom se posebno ističe zaštićeno kulturno dobro ljetnikovac Thauszy (19. st.), danas planinarski dom.

Sačuvani prirodni elementi krajolika doprinose ambijentalnoj vrijednosti područja i arheoloških nalazišta smještenim u krajoliku, dok u naseljenim područjima, u velikoj mjeri degradiranim, arheološka nalazišta uvjetno (u slučaju prezentacije) mogu u kombinaciji s ostalim sačuvanim graditeljskim naslijeđem doprinijeti kulturnoj vrijednosti područja.

Analiza zaštite smještaja i kontaktnih zona u dokumentima

⁴⁷ Korištene su opće krajolične cjeline utvrđene za Zagreb prema Dumbović Bilušić, B., Koščak Miočić-Stošić, V., Kušan, V. (2011.)

10 Pogled prema nalazištima Planina Donja – Sv. Juraj, Planina Gornja – Rog i Planina Gornja – Tepčina špica, lipanj 2016. (foto: T. Oberman)
View to the sites Planina Donja – Sv. Juraj, Planina Gornja – Rog and Planina Gornja – Tepčina špica, June 2016 (photo: T. Oberman)

11 Trasa rimske ceste na području naselja Sopnica-Jelkovec, lipanj 2016. (foto: T. Oberman)
Route of the Roman road in the area of the residential neighbourhood Sopnica-Jelkovec, June 2016 (photo: T. Oberman)

U konzervatorskim podlogama izrađenim za potrebe prostornih planova, kao i u urbanističkim i prostornim planovima, nisu analizirana ili određena kontaktna/dodirna područja arheoloških nalazišta, što rezultira izostankom mjera zaštite.

4.3.2 Urbanistička i prostorno-planerska analiza i procjena

Korištenje prostora nalazišta (za 20 nalazišta u Katalogu AN1-20)

Korištenje prostora nalazišta razvrstano je u dva oblika/načina korištenja. Jedan se pojavljuje u šumskim predjelima gdje nema izravnog korištenja tj. ono je posredno u sustavu rekreacije (planinarske staze) i iskorištavanja šuma posebne ili gospodarske namjene (ukupno 9 nalazišta).

Drugi je oblik intenzivnije korištenje prostora nalazišta u sklopu ruralnog kulturnog krajolika i obrade zemlje iskazano kao oranice, livade sjenokoše, voćnjaci, vinogradi, zapušteno i neobrađeno zemljište, izgrađeni prostor naselja kao što su okućnice, dvorišta, putovi te neizgrađeni dijelovi građevnog područja naselja (ukupno 10 nalazišta).

Iznimka je nalazište Sesvete – trasa rimske ceste smješteno u urbaniziranom predjelu gdje se dio nalazišta koristi kao perivoj naselja Sopnica-Jelkovec (sl. 11).

Arheološka nalazišta posredno se koriste unutar drugih sustava korištenja i gospodarenja prostorom. Ni jedno nalazište nije u funkciji arheološke prezentacije i kulturnog turizma.

Zauzetost izgradnjom (za 20 nalazišta u Katalogu AN1-20)

Nalazišta su većinom smještena u prirodnom i kulturnom krajoliku i nisu zauzeta izgradnjom (16 nalazišta). Područje 4 nalazišta djelomično je izgrađeno (AN8, AN17, AN18, AN20).

Na promatranom području nije izražen problem izgrađenosti arheoloških nalazišta.

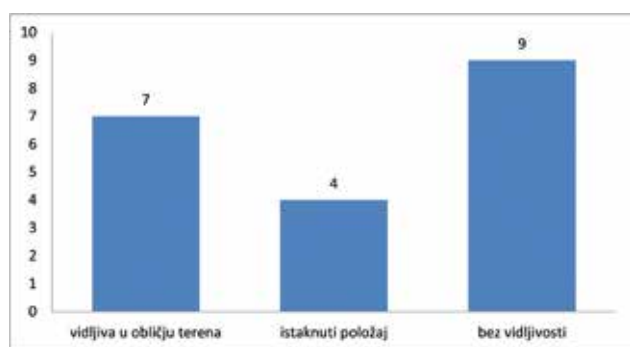
Vidljivost/izloženost pogledu (za 20 nalazišta u Katalogu AN1-20)

Vidljiva arheološka nalazišta (ukupno 11) razdvojena su u dvije grupe:

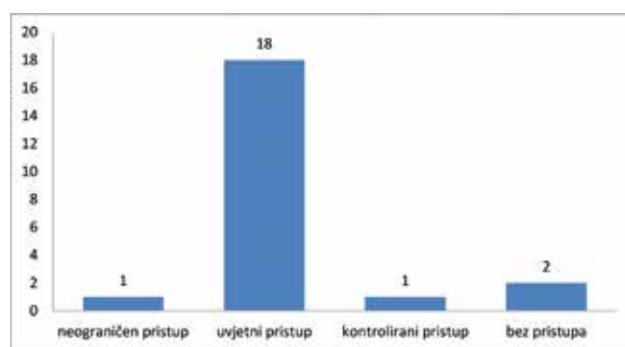
1. grupi pripadaju nalazišta vidljiva u obliću terena – povezano uz funkcionalno-oblikovne elemente nalazišta (sl. 12). Radi se o nalazima kasnosrednjovjekovnih drveno-zemljanih utvrda – kaštela (AN1, AN9, AN11, AN12, AN19) te o antičkim tumulima (AN3, AN16). Njihova izloženost pogledu može biti vrlo slaba uslijed zaklonjenosti

12 Nalazište Đurđekovec – Lušci, tumul, antika (foto: T. Oberman)
 Site of Đurđekovec-Lušci, tumulus, Antiquity (photo: T. Oberman)

13 Vidljivost arheoloških nalazišta (AN1-20)
 Visibility of archaeological sites (AN1-20)

14 Pristupačnost arheoloških nalazišta (AN1-20)
 Accessibility of archaeological sites (AN1-20)

šumom ili drugim raslinjem tako da nisu vidljivi iz širih vizura i neprepoznatljivi su nestručnoj osobi / običnom posjetitelju.

2. grupu čine nalazišta s istaknutim pejzažnim smještajem na vrhovima Medvednice (AN5; AN13; AN14, uvjetno; AN15) koja su zbog vegetacije zaklonjena pogledu.

Nalazišta bez vidljivosti (ukupno 9) su ona kod kojih su nepokretni nalazi pod zemljom ili vrlo slabo uočljivi.

Problem vidljivosti arheoloških nalazišta/nalaza na promatranom području je izražen, a vidljivost je dodatno smanjena rastom vegetacije (sl. 13).

Pristupačnost (za 20 nalazišta u Katalogu AN1-20)

U procjeni ovog kriterija analizirana je fizička pristupačnost promatrana u odnosu na vlasništvo parcela/čestica/zemljišta. Razlučena su nalazišta: 1) s uvjetnom pristupačnosti koja se odnosi na nalazišta na parcelama u privatnom vlasništvu (na nalazište se može pristupiti, neograđene privatne šume, oranice, livade), prisutna na ukupno 18 nalazišta; 2) nalazišta bez mogućnosti fizičkog pristupa (ograđene parcele privatnih dvorišta na nalazištima AN8 – dio i AN20 – dio); 3) s kontroliranim pristupom koji ovisi o radnom vremenu (AN19) te 4) s neograničenim pristupom (AN6, javni put) (sl. 14).

Problem pristupačnosti izražen je i uvjetovan vlasničkim odnosima i korištenjem prostora.

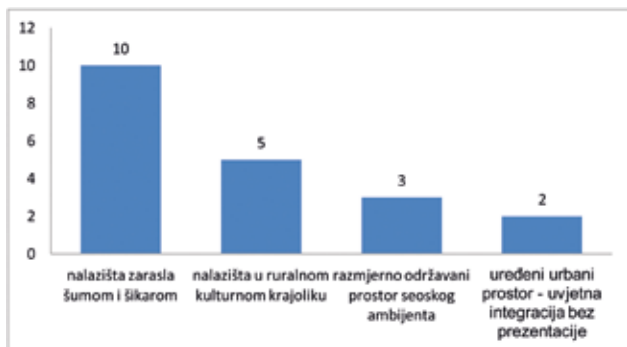
Prometna dostupnost (za 20 nalazišta u Katalogu AN1-20)

U prometnoj dostupnosti analizirana je blizina asfaltiranih cesta različitih kategorija (državnih, županijskih i lokalnih) te javnog prijevoza (autobusne linije) i drugih vrsta cesta i puteva koji vode do nalazišta (tab. 4).

Prometna dostupnost većine arheoloških nalazišta je dobra, osim kod nalazišta smještenih u gorsko-brdskom krajoliku Medvednice. Tri nalazišta nemaju uređeni pristup (AN3, AN8 – dio i AN12).

Tablica 4. Prometna dostupnost arheoloških nalazišta (AN1-20)
 Traffic accessibility of archaeological sites (ANI-20)

na označenim planinarskim putovima (AN1, AN5, AN13, AN14, AN15, AN19)
neposredno uz asfaltirane ceste (AN2, AN7, AN8 dio, AN17, AN18, AN19, AN20)
uz neasfaltirane puteve i ceste (AN4, AN6, AN9, AN10, AN11, AN16)
u blizini asfaltirane ceste i autobusnog stajališta (AN4, AN6, AN9, AN11)
bez uređenog pristupnog puta (AN3, AN8 – dio, AN12)

15 Razina uređenja arheoloških nalazišta (AN1-20)

Development level of archaeological sites (AN1-20)

Razina uređenja prostora nalazišta (za 20 nalazišta u Katalogu AN1-20)

Prostori nalazišta, bez razlike u odnosu na namjenu i korištenje, u pravilu su neuređeni i nemaju prostore za održavanje. Iznimka su nalazišta AN19 Vugrovec Gornji – Castrum Vugra uz povijesni ljetnikovac Thauszy koji je tek djelomično uređen kao izletišta i vidikovac te dio nalazišta AN17 Sesevete – trasa rimske ceste u naselju Sopnica – Jelkovec koje je integrirano u urbanističko rješenje centralnih sadržaja i perivoj, ali nije provedena njegova prezentacija i interpretacija (sl. 15).

Nadležni prostorni/urbanistički plan (za 50 nalazišta AN1-50)

Nadležni prostorni plan za sva nalazišta je Prostorni plan Grada Zagreba (PPGZ). Na dijelu prostora nadležan je Prostorni plan Parka prirode Medvednica. Unutar obuhvata tog plana smještena su 4 arheološka nalazišta (AN11, AN13, AN14, AN15). Za područje Seseveta izrađeno je nekoliko urbanističkih planova, od kojih najveći obuhvat ima GUP Seseveta.⁴⁸ Prostorni planovi (PPGZ i PPPPM) i GUP Sesevete imaju konzervatorske podloge/studije koje je izradio Gradski zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode u Zagrebu. Ni jednim prostornim/urbanističkim planom arheološko naslijeđe nije prepoznato kao prostorno-razvojni resurs. Nisu razrađene / ne postoje planerske mjere zaštite ni planovi integracije, prezentacije ili korištenja arheološkog naslijeđa.

Posebna kategorija plana obveznog za zaštićena područja je Plan upravljanja Parkom prirode Medvednica. Planom se predviđa prezentacija i uređenje arheoloških nalazišta i akcijski plan pomoći u uređenju arheološkog parka Kuzelin.

.....
48 GUP Sesevete obuhvaća prostor naselja Seseveta (uključeno 6 nalazišta); UPU Gospodarska zona Sesevete sjever (uključena 2 nalazišta); UPU Gospodarska zona Sesevete jug (uključeno 1 nalazište); UPU Selčina sjever (uključeno 1 nalazište); DPU Sopnica-Jelkovec (uključeno 1 nalazište); DPU Markovo Polje (uključeno 1 nalazište).

Planska namjena prostora (za 20 nalazišta u Katalogu AN1-20)

Prostori nalazišta prema planskoj namjeni u urbanističkim/prostornim planovima određeni su kao: gospodarske šume (AN1, AN3, AN5, AN11), šume posebne namjene (AN12, AN13, AN14, AN15, AN16), ostalo obradivo tlo (AN2, AN4, AN7, AN8 dio, AN9, AN20 dio), ostalo poljoprivredno tlo (AN10), građevno područje naselja (AN2, AN8 dio, AN18, AN20 dio), izdvojeno građevno područje (groblje AN6, odmor i rekreacija AN19) te mješovita, gospodarska te javna i društvena namjena (AN17) (sl. 16).

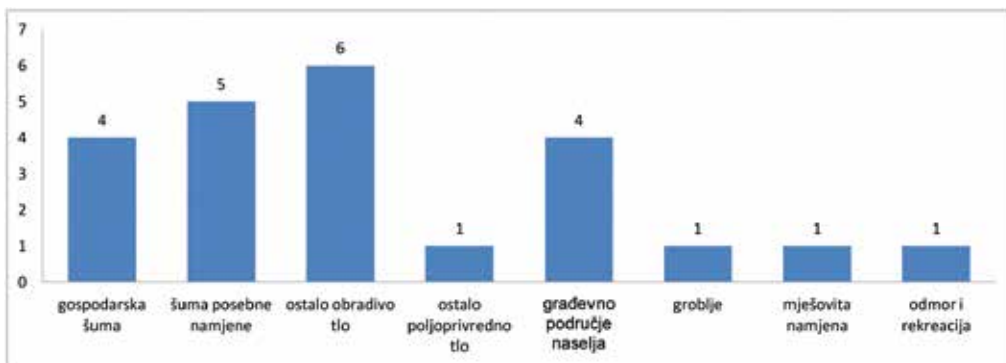
Ni jedan od nadležnih prostorno-planskih dokumenata ne predviđa namjenu u skladu s očuvanjem i prezentacijom arheološkog naslijeđa. Iznimku predstavlja DPU Sopnica-Jelkovec koji na prostoru rimske ceste planira uređenje perivoja naselja poštujući memoriju prostora.

Važnost položaja u krajoliku/naselju/čtvrtni/gradu (za 20 nalazišta u Katalogu AN1-20)

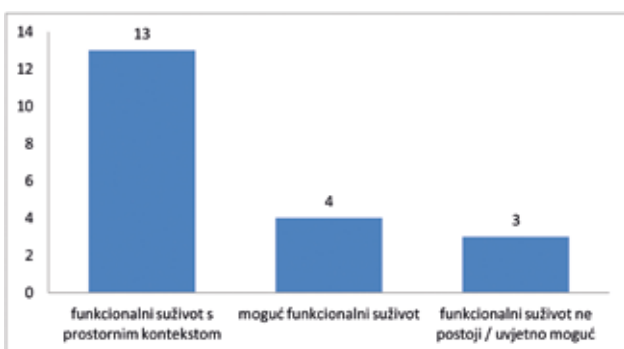
Za promatrana nalazišta prepoznati su elementi važnosti položaja (različite hijerarhije) za širi ili užu okoliš koji doprinose povezanosti, prezentiranom ambijentu i umrežavanju sadržaja (tab. 5). Kod dvaju nalazišta važnost položaja nije izražena (AN3 i AN10).

Tablica 5. Elementi važnosti položaja arheoloških nalazišta
Elements of relevance of archaeological site locations

blizina naselja ili centra naselja
smještaj u centru Seseveta
smještaj u stambenom naselju
blizina Gradskog groblja Markovo polje
blizina trgovačkog centra/zone
blizina Vinske ceste grada Zagreba
blizina planinarske kuće/doma
blizina izletišta
blizina izvora termalne vode
blizina zaštićenog povijesnog naselja
blizina drugog arheološkog nalazišta
blizina Parka prirode Medvednica
položaj u Parku prirode Medvednica
blizina zaštićenog ili evidentiranog prirodnog naslijeđa (značajni krajoliki, vrijedan krajolik)
smještaj uz planinarski put
smještaj uz državnu cestu
blizina županijske ceste za Mariju Bistricu (hodočasnički put)
blizina autobusnog stajališta
smještaj uz planirane trase novih cesta

16 Planska namjena prostora arheoloških nalazišta AN1-20 prema urbanističkim i prostornim planovima
Planned use of the archaeological sites space AN1-20 according to urban and physical plans

17 Procjena funkcionalnog suživota s naseobinskim/pejsažnim kontekstom za nalazišta AN1-20

Assessment of the functional coexistence with the settlement/landscape context for the sites AN1-20

Dovršenost predjela smještaja (za 20 nalazišta u Katalogu AN1-20) – procjena prema važećim prostorno-planskim dokumentima

Procjena ovog prostornog kriterija nije relevantna za 12 nalazišta koja se nalaze u prirodnom okolišu ili poljodjelskom predjelu te se ne planiraju i ne očekuju promjene smještajnih obilježja. U naseljima gdje postoji mogućnost nove gradnje ili uz rubove naselja predjel smještaja je kod 7 nalazišta nedovršen ili djelomično dovršen (AN2, AN4, AN6, AN8, AN17, AN18, AN20). Predjel smještaja smatra se pretežno dovršenim samo kod nalazišta AN19.

Funkcionalni suživot s naseobinskim/pejsažnim kontekstom (za 20 nalazišta u Katalogu AN1-20) – procjena prema važećim prostorno-planskim dokumentima

Za 12 nalazišta koja se nalaze u prirodnom okolišu ili ruralnom kulturnom krajoliku tj. gdje se ne planiraju i ne očekuju promjene smještajnih obilježja, postoji funkcionalni suživot s prostornim kontekstom. Funkcionalni suživot je ostvaren i na nalazištu AN19 Vugrovec Gornji – Castrum Vugra/Ugra kod planinarskog doma (zaštićeno kulturno dobro ljetnikovac Thauszy).

Funkcionalni suživot moguće je ostvariti/postići za 4 nalazišta (AN2, AN4, AN6, AN17), dok funkcionalni suživot ne postoji ili je uvjetno moguć uz mjere ambijentalnog uređenja i poboljšanja standarda uređenja dvorišta i gospodarstava na nalazištima AN8, AN18 i AN20 (sl. 17).

Prostorna ugroženost nalazišta (za svih 50 nalazišta AN1-50) – procjena prema važećim prostorno-planskim dokumentima

Odnosi se na procjenu ugroženosti prostora arheološkog nalazišta planskim rješenjima unutar granice rasprostiranja arheoloških ostataka gdje su arheološki nalazi izravno ugroženi planiranim zahvatima u prostoru. Nalazišta su prostorno ugrožena novom izgradnjom u građevnim područjima naselja (izgrađeni i neizgrađeni dio), zatim alternativnim trasama novih prometnica, trasom 400 kV dalekovoda, izgradnjom retencija (?) te mogućom postavom stupova elektroničke komunikacije.⁴⁹

Važeći prostorni i urbanistički planovi ne elaboriraju ovu problematiku u odnosu na očuvanje arheološkog naslijeđa.

Prostorna ugroženost smještaja nalazišta (za svih 50 nalazišta AN1-50) – procjena prema važećim prostorno-planskim dokumentima

Odnosi se na procjenu ugroženosti kontaktnog/dodirnog predjela i ambijentalnih obilježja smještaja arheološkog nalazišta planskim rješenjima – ugrožene estetske i ambijentalne vrijednosti te smanjena mogućnost prezentacije planiranim zahvatima u prostoru. Smještaj nalazišta ugrožen je planiranim građevnim područjima naselja (neizgrađeni dio), planiranim trasama novih prometnica,

.....
49 Ugroženo je 18 nalazišta: AN2 Blaguša – Staro selo, AN6 Markovo Polje – Svinjarevo, AN7 Moravče – Draščica (retencija?), AN9 Moravče – Hrtić, AN8 Moravče – Rošnica, AN17 Sesvete – trasa rimske ceste, AN18 Vugrovec Donji – Kamenica/Slatina, AN20 Vurnovec – Gradišće, AN21 Belovar – Marof, AN22 Belovar/Žerjavinec – trag rimske ceste, AN25 Dumovec – Novi Dumovec, AN26 Đurđekovec – Kuntašev breg, AN27 Glavnica Donja – Centar, AN30 Kašina – Klačice, AN33 Sesvete – Centar Brestje, AN34 Sesvete – Jelkovec, AN35 Sesvete – arheološko područje, AN37 Šimunčevac.

Visoka ugroženost procjenjuje se na 14 nalazišta: AN2 Blaguša – Staro selo, AN6 Markovo Polje – Svinjarevo, AN9 Moravče – Hrtić, AN17 Sesvete – trasa rimske ceste, AN18 Vugrovec Donji – Kamenica/Slatina, AN20 Vurnovec – Gradišće, AN21 Belovar – Marof, AN26 Đurđekovec – Kuntašev breg, AN27 Glavnica Donja – Centar, AN30 Kašina – Klačice, AN33 Sesvete – Centar Brestje, AN34 Sesvete – Jelkovec, AN35 Sesvete – arheološko područje, AN37 Šimunčevac.

trasom 400 kV dalekovoda, izgradnjom retencija, mogućom postavom stupova elektroničke komunikacije.⁵⁰

Važeći prostorni i urbanistički planovi ne elaboriraju ni ovu problematiku u odnosu na očuvanje smještaja arheološkog naslijeđa.

5. ZAKLJUČAK

Rezultat istraživanja je utvrđeni metodološki postupak preliminarne analize i procjene stanja zaštite arheoloških nalazišta kojim se ispituje odnos između očuvanja arheološkog naslijeđa i planiranog razvoja. Obuhvaćeni elementi kvalitativne interdisciplinarnе analize i procjene postojećeg stanja arheoloških nalazišta podijeljeni su u tri glavne grupe podataka: 1) opće topografske i arheološke podatke, 2) podatke konzervatorske razine i 3) podatke vezane uz smještaj i prostorni aspekt zaštite.

Razvijena metoda uključila je analizu karakteristika smještaja i kontaktnih zona te ostale prostorne aspekte zaštite arheoloških nalazišta vezane uz konzervatorsko, urbanističko i prostorno-planersko motrište uzimajući u obzir planirane razvojne aktivnosti na području Seseveta i njihov utjecaj na zaštitu i očuvanje te mogućnost korištenja arheološkog naslijeđa. Analiza i procjena stanja arheološkog naslijeđa provedena s prostornog motrišta kao dopuna konzervatorske metode uključuje analizu i procjenu: smještaja (tip krajolika, ambijentalna obilježja, kontaktne zone), korištenja prostora, izgrađenosti, vidljivosti, pristupačnosti, prometne dostupnosti, nadležnih prostorno-planskih dokumenata, planske namjene, važnosti položaja, dovršenosti predjela smještaja, funkcionalnog suživota nalazišta s kontekstom, prostorne ugroženosti nalazišta i ugroženosti smještaja nalazišta.

Prvi put je provedeno cjelovito sagledavanje problematike upravljanja arheološkim naslijeđem na određenom administrativno-upravnom području u Republici Hrvatskoj. Rezultati provedene analize i procjene stanja zaštite 50 do sada poznatih arheoloških nalazišta na administrativnom području gradske četvrti Sesevete ukazuju na probleme zaštite arheološkog naslijeđa Seseveta (istraženost, dokumentacija, pravna zaštita, kartiranje, vrjednovanje, mjere zaštite i dr.) te općenito na stanje sustava zaštite arheološkog naslijeđa u Republici Hrvatskoj (izostanak i nereguliranost suradnje između muzejskog, konzervatorskog i planerskog sektora, neprepoznavanje arheološkog naslijeđa kao razvojnog resursa, izostanak suvremenog upravljanja i dr.).

.....
50 Smještaj je ugrožen za barem 14 nalazišta: AN4 Glavnica Donja – Frtić, AN5 Glavnica Donja – Kuzelin, AN6 Markovo Polje – Svinjarevo, AN7 Moravče – Draščica, AN8 Moravče – Rošnica, AN9 Moravče – Hrtić, AN10 Paruževina/Đurđekovec – Gradišće, AN15 Planina Gornja – Tepčina špica, AN16 Sesevete – Dumovečki lug, AN17 Sesevete – trasa rimske ceste, AN19 Vugrovec Gornji – Castrum Vugra/Ugra, AN24 Blaguša – Kamenica, AN28 Glavničica – Črničvo, AN34 Sesevete – Jelkovec. Ugroženost smještaja nije bilo moguće procijeniti za nalazišta čiji položaj u prostoru nije utvrđen.

Doprinos rada predstavlja utvrđivanje operativne metode analize i procjene stanja nepokretnog arheološkog naslijeđa koja unaprjeđuje objektivnost i kvalitativnu prosudbu u donošenju odluka (selekcija) o zaštiti i upravljanju. Metoda je primjenjiva na arheološko naslijeđe na ostalim administrativno-upravnim jedinicama Grada Zagreba i na drugim područjima u Hrvatskoj u cilju određivanja polazišta za održivo upravljanje arheološkim naslijeđem odnosno njegovo uključivanje u suvremeni život.

ZAHVALA

Autori se zahvaljuju na doprinosu i suradnji prilikom izrade Studije dr. sc. Tinu Obermanu te dipl. arheolozima Damiru Fofiću i Moreni Želji Želle.

LITERATURA

- (1986.): *40 godina arheoloških istraživanja u sjeverozapadnoj Hrvatskoj*, Muzejsko društvo sjeverozapadne Hrvatske / Muzej Prigorja Sesevete / Zavičajni muzej Brdovec, Arheološki muzej Zagreb / Centar za povijesne znanosti Sveučilišta u Zagrebu – Odjel za Arheologiju / Arheološki zavod Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
- (1990.): *Registar arheoloških nalaza i nalazišta sjeverozapadne Hrvatske*, Muzejsko društvo sjeverozapadne Hrvatske Sekcija arheologa i preparatora, Varaždin
- (1994.): *Zagreb prije Zagreba – arheološka baština Zagreba od pretpovijesti do osnutka biskupije 1094. godine*, Muzej grada Zagreba, Zagreb
- (1997.): *Registar arheoloških nalaza i nalazišta sjeverozapadne Hrvatske – drugo dopunjeno izdanje*, Muzejsko društvo sjeverozapadne Hrvatske Sekcija arheologa i preparatora, Bjelovar
- (2001.): *Report on the situation of urban archaeology in Europe*, Council of Europe, Strasbourg
- (2001.a): *Guidance on Inventory and Documentation of the Cultural Heritage* [ur. Bold J., Chatenet M.], Council of Europe, Strasbourg
- (2006.): *Stotinu hrvatskih arheoloških nalazišta*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb
- (2009.): *Hrvatska na tajnim zemljovidima 18. i 19. stoljeća, Zagrebačka županija I. i II.*, Hrvatski institut za povijest, Zagreb
- Adamček, J. (1980.): *Agrarni odnosi u Hrvatskoj od sredine XV do kraja XVII stoljeća*, JAZU / Sveučilište u Zagrebu – Centar za povijesne znanosti Odjel za hrvatsku povijest, Zagreb
- Buchberger, M. (1998.): *Tajna Tepčine špice na Medvednici, Hrvatski planinar*, (7-8): 210-213
- Carman, J. (2002.): *Archaeology & Heritage An Introduction*, Continuum, London/New York
- Dobronić, L. (1979.): *Po starom Moravču*, Povijesni muzej Hrvatske, Zagreb

- Dobronić, L. (2003.): *Stari „vijenac“ sela oko Zagreba*, posebno izdanje zbornika Muzeja grada Zagreba „Iz starog i novog Zagreba“, Muzej grada Zagreba, Zagreb
- Dumbović Bilušić, B., Koščak Miočić-Stošić, V., Kušan, V. (2011.): *Krajobrazna osnova Grada Zagreba, 1. etapa strateške smjernice za zaštitu karaktera općih krajobraznih tipova*, Gradski zavod za strategijsko planiranje i razvoj Grada Zagreba, Zagreb
- Fehring, G. P. (2004.): *Arheologija srednjeg vijeka*, Scarabeus naklada, Zagreb
- Fofić, D. (2014.): *Primjena digitalnog modela reljefa (DMR) u otkrivanju arheoloških lokaliteta*, Info (31), Zagreb
- Gračanin, H. (2010.): *Zagrebačko područje u kasnoj antici i ranom srednjovjekovlju*, VAMZ, 43 (3): 143-151
- Gregl, Z. (1984.): Pokušaj rekonstrukcije antičke cestovne mreže na području Zagreba, *Iz starog i novog Zagreba*, (4): 7-18
- Gregl, Z. (1991.): *Rimljani u Zagrebu – Tragovi Rimskog carstva u gradu i okolici*, Latina et Graeca / Mladost, Zagreb
- Heneberg, V. (1929.): *Gradine i gradišta po Medvednici*, *Narodna starina*, knjiga 8(20): 129-136, Zagreb
- Hirc, D. (1905.): *Prirodni zemljopis Hrvatske – Lice naše domovine*, knjiga prva, Zagreb
- Horvat, A. (1974.): U povodu dileme o crkvi u Sesvetama, *Iz starog i novog Zagreba*, (5): 97-102
- Klemenc, J. (1938.): *Blatt Zagreb, Archeologische Karte von Jugoslawien*, Beograd
- Klemenc, J. (1953.): Teodozijevo pohod proti Maximusu iz Siscije do Petovija, *Zgodovinski časopis*, (6-7):78-88, Ljubljana
- Leleković, T. (2012.): *Cemeteries*, u: *The Archaeology of Roman Southern Pannonia – The state of research and selected problems in the Croatian part of the Roman province of Pannonia* [ur. Migotti, B.], Archeopress: 313-357, Oxford
- Leleković, T., Rendić-Miočević, A. (2012.): *Rural Settlements*, u: *The Archaeology of Roman Southern Pannonia – The state of research and selected problems in the Croatian part of the Roman province of Pannonia* [ur. Migotti, B.], Archeopress: 279-311, Oxford
- Marković, M. (2006.): *Zagrebačke starine – prilozi poznavanju prošlosti grada Zagreba*, Naklada Jesenski i Turk, Zagreb
- Mavar, Z. (2004.): Prijedlog sadržaja konzervatorskih podloga za planove prostornog uređenja, *Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske*, (28): 227-236
- Nadilo, B. (2009.): *Stambeno naselje Sopnica – Jelkovec u Zagrebu*, *Građevinar*, 61(7): 663-673, Zagreb
- Nadu, M. (1992., reprint 2006.): *Obrisi jednog vremena – crtice iz povijesti Sessvetskog Prigorja od 13.-17. stoljeća*, katalog izložbe, Muzej Prigorja Sesvete, Sesvete
- Nemeth-Ehrlich, D., Kušan Špalj, D. (2007.): *2000 godina Andautonije – od rimskog grada do arheološkog parka*, Arheološki muzej u Zagrebu, Zagreb
- Nemeth-Ehrlich, D., Kušan Špalj, D. (2003.): *Municipium Andautonia, Situla*, (41): 107-129, Ljubljana
- Oštrić, V. (2001.): *Stare gradine na Medvednici*, *Hrvatski planinar*, (7-8): 204-208
- Radović, J., Škoberne, Ž. (1989.): *Zagreb prije početaka – najstarija prošlost grada i okolice*, Mladost, Zagreb
- Renfrew, C., Bahn, P. (2008.): *Archaeology: Theories, Methods and Practice*, Thames & Hudson, London
- Rukavina, M. (2015.): *Metoda integracije arheološkog naslijeđa u urbanističkom planiranju*, doktorska disertacija, Arhitektonski fakultet Sveučilište u Zagrebu
- Rukavina, M., Obad Ščitaroci, M. (2015.): *Upravljanje arheološkim naslijeđem – proces povezan s urbanističkim i prostornim planiranjem*, *Prostor: znanstveni časopis za arhitekturu i urbanizam*, 23 (1): 108-117, Zagreb
- Rukavina, M., Obad Ščitaroci, M., Petrić, K. (2014.): *Prostorno-urbanistički aspekti zaštite nepokretnog arheološkog naslijeđa – Međunarodni i nacionalni dokumenti o zaštiti*, *Prostor: znanstveni časopis za arhitekturu i urbanizam*, 21 (2): 312-325, Zagreb
- Sokol, V. (1975.): *Novi arheološki rezultati na području Općine Sesvete – mogućnosti privredne i turističke valorizacije*, neobjavljeni rad (dokumentacija MPS)
- Sokol, V. (1981.): *Najnovija arheološka istraživanja u Prigorju*, u: *Izdanja HAD sv. 6.* : 169-185
- Sokol, V. (1987.): *Iz arheološke i starije prošlosti Zagreba – Sessvetskog Prigorja*, Zavičajni muzej Zelina / Muzej Prigorja Sesvete
- Sokol, V. (1988.): *Kelti na području Zagreba – Sessvetskog Prigorja*, Muzej Prigorja Sesvete, Sesvete
- Sokol, V. (1989.): *Grob br. 7 Kulture žarnih polja iz Moravča kod Sesveta (Zagreb)*, *Arheološki vestnik*, (39-40): 425-435, Ljubljana
- Sokol, V. (1989.): *Rimske rane nekropole u Sessvetskom Prigorju*, Muzej Prigorja, Sesvete
- Sokol, V. (1994.): *Keltski novci na području Zagreba – Sessvetskog Prigorja*, *Muzejski vjesnik*, (17): 19-25, Križevci
- Sokol, V. (1996.): *Doba između antike i ranoga srednjeg vijeka na području Zagreba*, u: *Starohrvatska spomenička baština. Rađanje prvog hrvatskog kulturnog pejzaža*. Zbornik radova znanstvenog skupa održanog 6.-8. listopada 1992. [ur. Jurković, M., Lukšić, T.], Muzejsko galerijski centar / Odsjek za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta / Nakladni zavod Matice hrvatske: 43-49
- Sokol, V. (1996.): *Nekropola Kulture žarnih polja u Moravču kod Sesveta*, *Izdanja HAD, sv. 17.* „Arheološka istraživanja u Zagrebu i zagrebačkoj regiji“: 29-57
- Sokol, V. (1998.): *Rimski metal s Kuzelina (iskapanja 1990.-1997.)*, Muzej Prigorja Sesvete, Zagreb
- Sokol, V. (2003.): *Arheološki lokaliteti na području Sessvetskog Prigorja*, Zbornik radova sa znanstvenog skupa održanog

15. prosinca 2000. godine u Sv. Ivanu Zelini, HAZU / Grad Sveti Ivan Zelina: 199-210, Zagreb

- Sokol, V. (2012.): *Kasnoantički deltoidni vrhovi strijela tip Kuzelin u varaždinskoj Podravini s posebnim osvrtom na sjeverozapadnu Hrvatsku*, Izdanja HAD sv. 28: 200-201
- Zrnić, L. (2014.): *Ostavština Većeslava Henneberga u arhivima Ministarstva kulture RH, Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske*, (36): 23-34

IZVORI

- Prostorni i urbanistički planovi
- Prostorni plan Grada Zagreba – izmjene i dopune, Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba, 2014.
- Prostorni plan Parka prirode Medvednica, Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba, 2014.
- Generalni urbanistički plan Sesveta – izmjene i dopune, Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba, 2013.
- Detaljni plan uređenja proširenja groblja Markovo Polje, Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za urbanizam, prostorno planiranje i pejzažnu arhitekturu, 2009.
- Urbanistički plan uređenja Selčina – sjever, CPA d.o.o., Zagreb, 2008.
- Urbanistički plan uređenje Gospodarske zone Sesvete – sjever s izmjenama i dopunama, APE d.o.o., Zagreb, 2008.
- Izmjene i dopune Detaljnog plana uređenje stambenog naselja na lokaciji Sopnica-Jelkovec, Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za urbanizam, prostorno planiranje i pejzažnu arhitekturu, 2007.
- Urbanistički plan uređenje Gospodarska zona Sesvete-jug, Arhitektonski atelier deset d.o.o., Zagreb, 2006.

KONZERVATORSKE PODLOGE I STUDIJE

- (2012.): Prostorni plan Grada Zagreba, Konzervatorska podloga – nepokretna kulturna dobra i zaštićena prirodna područja s mjerama zaštite – revizija, Zagreb, svibanj 2012., Gradski zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode u Zagrebu
- Benić Hlebec, N. (2003.): Konzervatorska studija za utvrđivanje svojstva nepokretnog kulturnog dobra Moravče
- Fofić, D. (2014.): Konzervatorska studija za brzu cestu Popovec – Marija Bistrica – Zabok; dionica Kašina – Zlatar Bistrica
- Petrić, K., Lolić, T. (2005.), Sveta Jelena u Šenkovcu kod Čakovca – konzervatorska studija za projekt prezentacije lokaliteta, Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Zagrebu
- Veršić, S., Lonjak Zlopaša, B., Vranić, A. (2013.): Prostorni plan područja posebnih obilježja Parka prirode Medvednica, Konzervatorska podloga – nepokretna kulturna dobra za područje Grada Zagreba – revizija, svibanj 2013.,

Gradski zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode u Zagrebu

- Veršić, S., Cvetnić Radić, S., Lonjak Zlopaša, B., Radolović, E. (2012.): GUP Sesvete – konzervatorska podloga, revizija 2010. – Izmjene i dopune 2012., Grad Zagreb, Gradski zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode u Zagrebu
- Zubčić, K., Meder, F. (2008.): Podvodni arheološki pregled područja izgradnje HE Podsused i HE Drenje za potrebu izrade konzervatorske podloge

DOKUMENTACIJSKI IZVORI

- Popis arheologije Gradske četvrti Sesvete, Grad Zagreb – Gradski zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode u Zagrebu, lipanj 2015.
- Službena bilješka, Grad Zagreb, Gradski zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode, klasa: 612-08/13-01/374 Ur. broj: 251-18-04-13-02 od 18. srpnja 2013., sastavila Stela Cvetnić Radić
- Službena bilješka, Grad Zagreb, Gradski zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode Klasa: UP/I-612-08/13-15/03 Ur. broj: 251-18-04-13-03 od 19. studenog 2013., sastavila Stela Cvetnić Radić
- Dosje arheološkog nalazišta Kuzelin, Grad Zagreb, Gradski zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode
- Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske, Lista zaštićenih kulturnih dobara i Lista preventivno zaštićenih kulturnih dobara, zbirka isprava Rješenja o utvrđivanju svojstva kulturnog dobra, Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine
- Strategija zaštite, očuvanja i održivog gospodarskog korištenja kulturne baštine Republike Hrvatske za razdoblje 2011. – 2015., Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, 2011.
- Plan upravljanja Park prirode Medvednica, Javna ustanova „Park prirode Medvednica“, Zagreb, 2010.
- Uputa o načinu utvrđivanja sustava mjera zaštite za nepokretna kulturna dobra predložena za upis u Registar kulturnih dobara (Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturna baštine, Klasa: 612-08/04-01-06/03, Ur. broj: 532-10-1/8(JB)-3 od 31. 03. 2004.)
- Uputa za vrjednovanje kulturnih dobara predloženih za upis u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske (Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturna baštine, Klasa: 612-08/04-01-06/03, Ur. broj: 532-10-1/8(JB)-5 od 21. 05. 2004.), 2004.

IZVJEŠTAJI O ARHEOLOŠKIM ISTRAŽIVANJIMA

- Sokol, V.: Izvještaj o zaštitno-istraživačkim radovima na lokalitetu Kuzelin u 1984., 1985., 1986., 1987., 1988., 1989., 1990., 1994., 1995/96., 1997., 2005., 2006., 2008., 2009. i 2013. godini

Sokol, V. (1978.): Izvještaj o iskopavanju antičkog lokaliteta u D. Glavnici / Izvještaj o sondiranju lokaliteta „Tumuli“ u Dumovcu

IZVJEŠTAJI MUZEJA PRIGORJA

Izvještaj o radu Muzeja Prigorja u 1977., 1978., 1979., 1980., 1981., 1983., 1987., 1988., 1989., 1990., 1998., 1999., 2001. i 2003. godini

Izvešće o realizaciji programa „Karolinški horizont na kanoantičkim kastrumima – stvaranje Europe“ s rekapitulacijom troškova u 2000. godini, 2001.

Izvešće o realizaciji programa „Karolinški horizont na kanoantičkim kastrumima – stvaranje Europe“ s rekapitulacijom troškova u 1998. godini, 1999.

ZAKONI, PROPISI I PRAVILNICI

Zakon o muzejima NN 110/15

Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara NN 69/99, 151/03, 157/03, 87/09, 88/10, 61/11, 25/12, 136/12, 152/14.

Zakon o potvrđivanju konvencije o europskim krajobrazima (2002.)

Zakon o potvrđivanju Europske konvencije o zaštiti arheološke baštine (revidirane) iz 1992. godine (2004.)

Zakon o potvrđivanju Europske konvencije Vijeća Europe o vrijednosti kulturne baštine za društvo (2007.)

Pravilnik o arheološkim istraživanjima NN 102/10

Pravilnik o obliku, sadržaju i načinu vođenja registra kulturnih dobara Republike Hrvatske NN 89/11, NN 130/13

Pravilnik o sadržaju, mjerilima kartografskih prikaza, obveznim prostornim pokazateljima i standardu elaborata prostornih planova NN 106/98, NN 39/04, NN 45/04, NN 163/04, NN 9/11

MEĐUNARODNI DOKUMENTI O ZAŠTITI

Deklaracija o zaštiti smještaja povijesnih građevina, mjesta i područja iz Xi'ana (ICOMOS, 2005.)

Deklaracija o naslijeđu kao pokretaču razvoja iz Pariza (ICOMOS, 2011.)

INTERNETSKI IZVORI

<http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/>

<https://geoportal.zagreb.hr/Karta>

<http://geoportal.dgu.hr/viewer/>

www.zagreb.hr

<http://www.eu-projekti.info/category/eu-fondovi-ipa>

<http://www.eu-projekti.info/komponenta-ii>

<http://rođenje-europe.com.hr/aktivnosti/zasebne/mps/>

<http://www.muzejprigorja.hr/izdanja/Studija-Kuzelin-izabrani-dijelovi.pdf>

<http://www.dzs.hr>

<http://www.min-kulture.hr>

KORIŠTENE KRATICE

DMR – digitalni model reljefa

DOF – digitalni orto-foto

DPU – detaljni plan uređenja

EFFR – Europski fond za regionalni razvoj

GUP – generalni urbanistički plan

GIS – geografski informacijski sustav

GZZSKP – Gradski zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode (Grada Zagreba)

HAZU – Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti

ICOMOS - International Council of Monuments and Sites

JAZU – Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti (danas Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti)

IPA – Instrument predpristupne pomoći

IPA SI-HR – Instrument predpristupne pomoći Slovenija – Hrvatska

OP IPA SI-HR – Operativni program Instrument predpristupne pomoći Slovenija – Hrvatska

PPGZ – Prostorni plan Grada Zagreba

PP – park prirode

PP PP – prostorni plan parka prirode

RH – Republika Hrvatska

RZG – Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture u Zagrebu

SIZ (kulture) – Samoupravna interesna zajednica

SO – Skupština općine

UPU – urbanistički plan uređenja

Summary

ANALYSIS AND ASSESSMENT OF THE STATUS OF PROTECTION OF ARCHAEOLOGICAL SITES SESVETE – CONTRIBUTION TO THE METHOD OF ANALYSIS AND ASSESSMENT IN THE CONTEXT OF INTEGRAL PROTECTION

The work outlines the determined analysis and evaluation methods of the existing state of protection of the immovable archaeological heritage in the Sesvete area developed for the preparation of the Study of Protection and Presentation Potential of the Archaeological Sites of Kuzelin and Nearby Archaeological Site, elaborated by, as a result of one of the activities of the project "Revived Archaeological Sites – a contemporary interpretation of heritage as the foundation of cultural tourism" - acronym "The Birth of Europe" (IPA – 2007 – 2013), the Faculty of Architecture in Zagreb, Department of Urban Planning, Physical Planning and Landscape Architecture in the period June – August 2015. The complexity and diversity of the issues linked to the enhancement and management of immovable archaeological heritage in the area of Sesvete, which relate to the location of archaeological sites in areas with different spatial and functional characteristics: in areas of rapid urbanization, within planned development areas, on routes of planned roads and other communal infrastructure, in the already built areas, in the rural landscape, in the protected natural area of the Nature Park Medvednica, etc., required a holistic and interdisciplinary approach to the issues of protection and preservation of archaeological heritage. The research conducted with a goal of enhancing the management of archaeological sites is based on the hypothesis that an integral approach to the protection of archaeological heritage is a precondition of sustainable heritage management, that the hitherto management has not achieved the adequate results in the implementation of protection and preservation of the archaeological heritage of Sesvete, and that it is necessary to consider/develop new methods in accordance with the contemporary paradigm of heritage protection based on the use of heritage, its inclusion in contemporary development and linkage with the local community.

The result of the research is the established methodological procedure of preliminary analysis and evaluation of the state of archaeological sites which questions the relationship between preserving archaeological heritage and planned development. The developed analysis and evaluation method of the existing state of the protected immovable archaeological heritage connects three expert levels: archaeological, conservationist and urban planning within three sectors which in Croatia are included in the process of protection/management of archaeological heritage; conservation, museum and physical planning.

The included elements of the qualitative analysis and evaluation of the existing state of protection of archaeological sites are divided into three major groups: 1) general topographic and archaeological data, 2) conservation level data and 3) data linked to the setting and spatial aspects of protection. The method developed includes an analysis of the setting characteristics connected with conservation, urban and physical planning aspects taking into consideration the planned development activities in the Sesveta area and their impact on protection and preservation including the possibility of putting archaeological heritage to use. The analysis and evaluation of the state of archaeological heritage implemented from the spatial aspect as a supplement to the conservation method includes analysis and evaluation: of the setting (type of landscape, ambient characteristics, buffer zones), land-use, level of construction, visibility, approachability, road accessibility, relevant physical planning documents, planned land-use, significance of the location, completion of setting, functional coexistence of the site with the context, spatial endangerment of the site and endangerment of the site setting.

For the first time an integral consideration of the issue of archaeological heritage management in a specific administrative area has been conducted in the Republic of Croatia. The results of the implemented analysis and evaluation of 50 archaeological sites known to date in the administrative area of the city district of Sesvete (City of Zagreb) indicate the existence of problems regarding the protection of the archaeological heritage of Sesvete (degree of research, documentation, legal protection, mapping, evaluation, protection measures, etc., and generally in the system of archaeological heritage protection in the Republic of Croatia (lack and unregulated of cooperation between museum, conservation and planning sectors, non-recognition of archaeological heritage as a developmental resource, lack of contemporary heritage management, etc.).

The development of an operational method of analysis and evaluation of the state of immovable archaeological heritage which promotes objectivity and quality assessment in the decision-making process (selection) on the protection and management of archaeological heritage is undoubtedly a contribution of the work. The method is applicable to archaeological heritage in other administrative units of the City of Zagreb and other regions in Croatia with a goal to establish preconditions for sustainable management of archaeological heritage, namely, its inclusion in contemporary life.